

Slovensko:

Príručka pre školiteľov a Monitorovací nástroj

**DIS-CONNECTED:
PROGRAMY A NÁSTROJE PRE
ĽUDÍ S POSTIHNUTÍM NA
PREVENCIU NÁSILIA
PÁCHANÉHO NA ŽENÁCH A
DEŤOCH**

101049690- DIS-CONNECTED

Disability-based connected facilities and programmes for prevention of violence against women and children (101049690 – CERV-2021-DAPHNE)

SLOVAKIA: Training handbook& Monitoring toolkit

DATE 20/1/2025

FORUM FOR HUMAN RIGHTS

**Co-funded by
the European Union**

Vyjadrené názory a stanoviská sú výlučne názormi autora (autorov) a nemusia nevyhnutne odrážať názory Európskej únie alebo Európskej komisie. Európska únia ani grantový subjekt za ne nemôžu niesť zodpovednosť.

Obsah

ÚVOD	5
O projekte DIS-CONNECTED	5
Ochrana žien a detí so zdravotným postihnutím pred násilím	5
PRÍRUČKA PRE ŠKOLITEĽOV	8
Ciele školenia	8
Obsah školenia	9
Prílohy - Formuláre spätnej väzby	21
i) Pred školením	21
ii) Po školení	27
BALÍČEK MONITOROVACÍCH NÁSTROJOV	33
Monitorovacie techniky	33
1. Pozorovanie v teréne - kontrolný zoznam	33
2. Pozorovanie možných situácií násilia v rezidenčných a segregovaných nerezidenčných zariadeniach	34
3. Štúdium dokumentácie - kontrolný zoznam	37
4. Identifikácia užívateľov v obzvlášť zraniteľných situáciách - kontrolný zoznam	41
5. Základné zásady rozprávania a komunikácie s deťmi so zdravotným postihnutím a ženami so zdravotným postihnutím	44
Rozhovory s deťmi so zdravotným postihnutím a zamestnancami pracujúcimi s deťmi so zdravotným postihnutím	45
a) Rozhovor s deťmi so zdravotným postihnutím	45
b) Rozhovory so zamestnancami pracujúcimi s deťmi so zdravotným postihnutím	47
Rozhovory so ženami so zdravotným postihnutím a zamestnancami pracujúcimi so ženami so zdravotným postihnutím	51

a) Rozhovory so ženami so zdravotným postihnutím	51
b) Rozhovory so zamestnancami pracujúcimi so ženami so zdravotným postihnutím	52
Príklady ďalších monitorovacích nástrojov	57

ÚVOD

O projekte DIS-CONNECTED

Projekt DIS-CONNECTED (Programy a nástroje pre ľudí s postihnutím na prevenciu násilia páchaného na ženách a deťoch) sa zameriava na ženy a deti s intelektuálnym a psychosociálnym postihnutím, ktoré sú obeťami násilia v zariadeniach a programoch vytvorených pre ich potreby. Cieľom projektu je vytvoriť multidisciplinárny koordinačný a reakčný protokol v spolupráci s poskytovateľmi služieb presadzovania práva a pracovníkmi podpory obetí, ktorý umožní prevenciu, včasnú identifikáciu a ochranu pred násilím, ktorému čelia ženy a deti s psychosociálnym a/alebo intelektuálnym postihnutím. Konkrétne ciele projektu sú:

- Zlepšiť podávanie správ o násilí prostredníctvom zvýšenia znalostnej bázy a zlepšenia monitorovania násilia na ženách a deťoch s mentálnym postihnutím v zariadeniach a programoch, ktoré im slúžia.
- Posilniť kapacitu nezávislých odborníkov v oblasti prevencie, detekcie a podpory pri podávaní správ o násilí a opatreniach na nápravu násilia páchaného na ženách a deťoch s mentálnym postihnutím.
- Posilniť priebežné multidisciplinárne mechanizmy podávania správ a reakcií prostredníctvom praktických protokolov.
- Zlepšiť prístup k službám prostredníctvom vývoja praktických protokolov a prístupných online máp, ktoré ukazujú, kde môžu obeť získať potrebnú podporu.

Projekt sa realizuje v Bulharsku, Maďarsku, Litve, Portugalsku a na Slovensku od marca 2023 do februára 2025.

Ochrana žien a detí so zdravotným postihnutím pred násilím

Táto príručka bola vytvorená na podporu vašej snahy o ochranu žien a detí so zdravotným postihnutím, ktoré sú umiestnené v psychiatrických nemocniciach, domovoch sociálnej starostlivosti alebo využívajú segregované nerezidenčné služby. Spolu s metodikou monitorovania slúži ako komplexný sprievodca poskytujúci vedomosti a nástroje potrebné na efektívne monitorovanie návštevy. Cieľom je zabezpečiť, aby tieto osoby dostávali vhodnú podporu, ktorá je citlivá na vek, pohlavie a postihnutie, a aby neboli vystavené násiliu a diskriminácii.

Pochopenie problému

Ženy a deti so zdravotným postihnutím sú vystavené zvýšenému riziku fyzického a emocionálneho násillia v dôsledku faktorov, ako sú komunikačné bariéry, obmedzená mobilita a závislosť od opatrovatel'ov. Tieto zraniteľnosti môžu tiež sťažiť rozpoznanie alebo nahlásenie násillia. Táto príručka zdôrazňuje dôležitosť vašej úlohy pri riešení týchto rizík prostredníctvom dôkladného monitorovania a advokácie.

Naše základné princípy

Táto príručka je postavená na štyroch základných princípoch:

- *Prístup zameraný na klienta:* Prioritou je blaho žien a detí so zdravotným postihnutím. Všetky monitorovacie snahy sa zameriavajú na pochopenie ich skúseností, rešpektovanie ich autonómie a posilňovanie ich schopností vyjadriť svoje potreby a obavy.
- *Trauma-informované praktiky:* Uvedomujeme si, že mnohí jednotlivci mohli v minulosti zažiť násillie. Naš prístup uprednostňuje citlivosť, vyhýbanie sa retraumatizácii a vytváranie bezpečného a podporujúceho prostredia pred zverovaním sa.
- *Spolupráca a transparentnosť:* Efektívne monitorovanie vyžaduje spoluprácu s personálom zariadenia, rodinami a širšou komunitou. Podporujeme otvorenú komunikáciu, transparentnosť v podávaní správ a kolaboratívny prístup k prevencii, včasnej identifikácii a ochrane pred násillím, ktorému čelia ženy a deti s psychosociálnym a/alebo intelektuálnym postihnutím.
- *Rámec ľudských práv:* Základné princípy zakotvené v Dohovore o právach osôb so zdravotným postihnutím (CRPD) usmerňujú naše monitorovacie úsilie. Snažíme sa zabezpečiť, aby ženy a deti so zdravotným postihnutím mali zabezpečené svoje základná práva na život, slobodu, bezpečnosť a ochranu pred násillím.

Štruktúra príručky

Táto príručka je rozdelená na dve kľúčové časti:

1. *Príručka pre školiteľ'ov:* Poskytuje komplexný balíček pre realizáciu efektívnych škôl pre ľudskoprávných kontrolórov, vrátane harmonogramu školenia, návrhov na agendu, obsahu školenia a praktických skupinových cvičení. Prílohy obsahujú predškolovacie a poškolovacie hodnotiace formuláre.

2. *Balíček monitorovacích nástrojov*: Nástroj je navrhnutý tak, aby poskytol štruktúrovaný prístup k monitorovaniu, ponúkajúc radu kontrolných zoznamov a pokynov, ktoré pomáhajú identifikovať a riešiť potenciálne riziká. Obsahuje kľúčové zdroje, ako sú:

- Kontrolné zoznamy na pozorovanie v teréne, zamerané na vonkajšie faktory.
- Kontrolný zoznam na pozorovanie možných situácií násilia.
- Kontrolný zoznam na štúdium dokumentov v rôznych typoch zariadení vrátane psychiatrických nemocníc, domovov sociálnej starostlivosti, inštitúcií starostlivosti o deti / centier rodinného typu a segregovaných nerezidenčných služieb.
- Kontrolný zoznam na identifikáciu užívateľov v obzvlášť zraniteľných situáciách.
- Princípy angažovania sa s deťmi a ženami so zdravotným postihnutím.
- Odporúčané otázky a témy na rozhovory s deťmi so zdravotným postihnutím, so zamestnancami, ktorí s nimi pracujú, ako aj odporúčané otázky a témy pre ženy so zdravotným postihnutím a zamestnancov, ktorí s nimi pracujú.

PRÍRUČKA PRE ŠKOLITEĽOV

Ciele školenia

Hlavným cieľom tejto príručky je poskytnúť informácie a nástroje, pomocou ktorých multidisciplinárne monitorovacie tímy, vytvorené v rámci projektu DIS-CONNECTED, budú vykonávať monitorovacie návštevy zamerané na prevenciu, včasnú identifikáciu a riešenie násilia na ženách a deťoch. Táto príručka je inšpirovaná obsahom WHO QualityRights Tool Kit (2012), Ithaka Toolkit (2010), Istanbulskeho protokolu (2022) a CHARM Tool Kit (2017).

Táto príručka je postavená na interdisciplinárnej metodológii, ktorá bola vyvinutá na vykonávanie komplexného monitorovania ľudských práv v rezidenčných a segregovaných nerezidenčných zariadeniach, kde sa nachádzajú ženy a deti s intelektuálnym a/alebo psychosociálnym postihnutím. Poskytuje štruktúru na školenie tímov založených na obsahu Monitorovacej príručky. Zameriava sa na budovanie vedomostí, zručností a postojov interdisciplinárnych tímov, aby ich pripravila na vykonávanie monitorovania ľudských práv.

Teoretické aspekty ľudských práv a monitorovania sú kombinované s rôznymi interaktívnymi úlohami, aby ste mohli poskytnúť komplexné interaktívne školenie pre tímy. Metódy školenia zahŕňajú kombináciu prezentácií s cvičeniami, prípadovými štúdiami a skupinovými úlohami. Monitorovacie tímy budú zahŕňať expertov na základe skúseností, preto školenia a pracovné materiály budú obsahovať aj ľahko čitateľné materiály.

Ciele školenia sú:

1. Predstaviť rámec medzinárodného práva ľudských práv, špecifické práva žien a detí s mentálnym a/alebo psychosociálnym postihnutím a povinnosti štátov (najmä: sloboda od mučenia alebo zlého zaobchádzania a právo na život v komunite). Kriticky reflektovať na inštitucionalizáciu ako na porušenie ľudských práv.
2. Poskytnúť informácie o špecifických formách násilia, ktoré môžu ženy a deti s mentálnym a/alebo psychosociálnym postihnutím čeliť v inštitúciách a segregovaných nerezidenčných zariadeniach.
3. Uviesť účastníkov do metodológií na vykonávanie monitorovania ľudských práv.
4. Poskytnúť účastníkom usmernenia o praktických aspektoch monitorovania vrátane komunikácie s klientmi a personálom, pozorovania, hodnotenia dokumentov, triangulácie informácií a ďalších.

5. Plánovať a pripraviť monitorovaciu návštevu inštitúcie alebo segregovaného nerezidenčného zariadenia, priradenie úloh.

Obsah školenia

Školenie je navrhnuté tak, aby trvalo jeden deň (6-8 hodín). Je však dôležité, aby bol harmonogram flexibilný, aby sa zabezpečilo optimálne učenie. Majte na pamäti, že hlavné zameranie je dvojité: vybaviť účastníkov praktickými zručnosťami a metodikami potrebnými na efektívne monitorovanie násilia/násilných činov a rozvíjať kompetencie potrebné na to, aby sa účastníci stali sebavedomými monitormi. Nižšie uvedená osnova poskytuje rámec pre facilitátorov, ktorý môžu použiť na plánovanie školenia. Aby bol vplyv učenia čo najvyšší, relácie sú navrhnuté ako vysoko interaktívne. Tieto relácie by mali viesť skúsení monitory a facilitátori s príspevkom odborníkov na základe skúseností. Opisy jednotlivých relácií sú štrukturálne, aby poskytli facilitátorom flexibilitu pri výbere metód, ktoré najlepšie rezonujú s konkrétnou skupinou účastníkov. Po osnove nasleduje podrobnejšia časť venovaná rôznym interaktívnym úlohám, ktoré možno začleniť do školenia. **(Pozri tiež "Krok 3: Školenie monitorovacieho tímu" v Monitorovacej metodológii.)**

1. Harmonogram školenia

9:00 - 9:30: Registrácia

- Registrácia účastníkov

9:30 - 10:00: Úvod a zisťovanie vedomostí účastníkov pred školením

- Úvod do školenia
- Ciele a priebeh školenia
- Predstavenie účastníkov
- Vyplnenie vstupného dotazníka o znalostiach

10:00 - 11:00: Pochopenie násilia v inštitucionálnom prostredí

- Svedectvo odborníka so skúsenosťou
- Definícia a typy násilia
- Príznaky a symptómy násilia u detí a žien so zdravotným postihnutím
- Dopad násilia na obeť

11:00 - 11:15: Prestávka

11:15 - 12:15: Právne normy a štandardy

- Medzinárodný rámec ľudských práv
- Národná legislatíva a regulácie
- Mechanizmy podávania správ a právne povinnosti

12:15 - 13:00: Obedová prestávka**13:00 - 14:00: Zásady monitorovania ľudských práv**

- Vstup človeka monitorujúceho ľudské práva
- Princípy ľudskoprávneho monitoringu (zdieľanie pozitívnych a negatívnych skúseností)

14:00 - 15:00 Prípadové štúdie a skupinová práca

- Prezentácia príkladov z praxe
- Skupinová diskusia a analýza
- Interaktívne cvičenia na identifikáciu a reakcie na násilie

15:00 - 15:15: Prestávka**15:15 - 16:30: Odporúčané postupy pre monitorovanie a hodnotenie**

- Tvorba monitorovacích plánov
- Efektívne vedenie rozhovorov a pozorovania
- Dokumentovanie a správa o zisteniach (predstavenie šablóny monitorovacej správy)

16:30 - 16:45: Hodnotenie znalostí po školení

- Vyplnenie výstupného dotazníka o vedomostiach zo školenia

16:45 - 17:00: Zhrnutie a spätná väzba

- Zhrnutie kľúčových bodov
- Zber dotazníkov na spätnú väzbu
- Záverečné poznámky

2. Osnova prezentácie**Snímka 1: Úvodný slide**

- Názov školenia
- Dátum

- Meno školiteľ'a

Poznámky pre školiteľ'a: V tejto prezentácii budeme diskutovať o rôznych formách násillia, ktorému môžu byť vystavené osoby so zdravotným postihnutím, príznaky a symptómy násillia a spôsoby jeho nahlasovania. Taktiež preskúmame niektoré výzvy, ktorým čelia osoby so zdravotným postihnutím pri nahlasovaní násillia.

Slide 2: Prehľad cieľov školenia

- Identifikácia príznakov násillia: Preskúmanie rôznych typov násillia a ich špecifických indikátorov u obetí so zdravotným postihnutím.
- Pochopenie dopadu násillia: Preskúmanie okamžitých a dlhodobých následkov násillia na ženy a deti so zdravotným postihnutím.
- Rozpoznanie právnych rámcov: Získanie znalostí o medzinárodných dohovoroch a národných zákonoch, ktoré chránia osoby so zdravotným postihnutím pred násillím.
- Efektívne podávanie správ o násillí: Naučiť sa, ako správne nahlasovať násillie a splniť právne povinnosti týkajúce sa hlásenia.
- Rozvoj monitorovacích praktík: Osvojenie si techník na implementáciu efektívnych monitorovacích plánov na prevenciu násillia.

Poznámky pre školiteľ'a: Budeme sa zaoberať rôznymi formami násillia, ako rozpoznať jeho príznaky u osôb so zdravotným postihnutím a dlhodobým dopadom násillia na obeť. Taktiež preskúmame medzinárodné a národné právne rámce, ktoré chránia túto zraniteľnú populáciu. Naučíte sa správne postupy hlásenia a právne povinnosti, ako aj stratégie na vývoj a implementáciu efektívnych monitorovacích plánov na prevenciu násillia už od začiatku.

Slide 3: Pochopenie násillia

- Definícia a typy násillia
- Znaky a symptómy

Definícia: V tomto prípade sa jedná o úmyselné spôsobenie fyzickej, emocionálnej alebo sexuálnej ujmy, zanedbanie, zneužitie alebo odňatie.

Typy násillia:

- Fyzické násillie: Bitie, fackovanie, kopanie, štipanie alebo akýkoľvek fyzický kontakt spôsobujúci bolesť alebo zranenie.

- Sexuálne násilie: Akýkoľvek nechcený sexuálny kontakt, vrátane sexuálneho napadnutia a znásilnenia.
- Emocionálne násilie: Krik, nadávanie, vyhrážanie sa, ponižovanie, izolácia a manipulácia.
- Zanedbanie: Zadržiavanie potrebnej starostlivosti, ako je jedlo, voda, lekárska starostlivosť alebo pomoc s hygienou.
- Využitie: Zneužívanie postihnutia osôb na finančný zisk alebo osobný prospech.

Znaky a symptómy:

- Fyzické zranenia ako modriny, rezy, popáleniny alebo zlomené kosti.
- Zmeny v správaní - uzavretosť, úzkosť, depresia, sebapoškodzovanie.
- Problémy so spánkom alebo jedením.
- Nevysvetliteľné kolísanie hmotnosti.
- Pomočovanie.

Poznámky pre školiteľ'a: V prípade, že je to možné, je potrebné, aby ste sa na to pozreli. Ide o úmyselné spôsobenie ujmy fyzickými, emocionálnymi alebo sexuálnymi prostriedkami, zanedbávaním, zneužívaním alebo odňatím potrebnej starostlivosti. Osoby so zdravotným postihnutím sú obzvlášť zraniteľné kvôli ich novej závislosti od opatrovateľov. Školenie sa bude zameriavať na špecifické príznaky a symptómy spojené s každým typom násillia, aby vám pomohlo rozpoznať ich u osôb so zdravotným postihnutím. Tieto príznaky môžu zahŕňať fyzické zranenia, uzavretosť, úzkosť, zmeny v spánku alebo jedenie, a dokonca sebapoškodzovanie.

Slide 4: Dopad násillia

- Následky pre obeť
- Dlhodobé následky

Okamžité následky:

- Fyzické zranenia a zdravotné problémy.
- Emocionálna trauma, strach, a úzkosť.
- Problémy s dôverovaním ľuďom a vytváraním vzťahov.
- Sociálna izolácia.
- Depresia a samovražedné myšlienky.

Dlhodobé následky:

- Dlhotrvajúce fyzické či duševné zdravotné problémy.
- Problémy v oblasti vzdelávania a učenia.
- Sociálna izolácia a vzťahové problémy.
- Zvýšené riziko zneužívania návykových látok.
- Ťažkosti pri posunu k nezávislosti a získavaní zamestnania.

Poznámky pre školiteľa: Účinky násilia na obeť sú zničujúce a majú d'alekosiahly dopad. Obete môžu zažívať okamžité fyzické zranenia a zdravotné problémy, spolu s vážnou emocionálnou traumou, strachom a úzkosťou. Násilie môže narušiť dôveru, čo obetiam sťažuje vytváranie zdravých vzťahov a účasť na sociálnych aktivitách. Z dlhodobého hľadiska môžu obeť zápasit' s fyzickými a duševnými zdravotnými problémami, ťažkosťami s učením, sociálnou izoláciou a zneužívaním návykových látok. Ich schopnosť dosiahnuť nezávislosť a nájsť zamestnanie môže byť výrazne ohrozená.

Slide 5: Právny rámec

- Medzinárodné dohovory
- Národné zákony

Medzinárodné dohovory:

- Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím (CRPD): Tento významný dohovor uznáva prirodzenú dôstojnosť a rovnaké práva všetkých osôb so zdravotným postihnutím. Špecificky zakazuje všetky formy zneužívania, násilia a vykorisťovania osôb so zdravotným postihnutím vrátane ich rodovo podmienených aspektov (článok 16).

Národné zákony: (Nahradiť podrobnosťami o konkrétnych národných zákonoch chrániacich osoby so zdravotným postihnutím pred násilím. Môžete uviesť krátky prehľad alebo odrážky zvyrazňujúce kľúčové body.)

- (Príklad) Zákon o zneužívaní a zanedbávaní starších osôb (USA): Chráni starších dospelých, vrátane osôb so zdravotným postihnutím, pred násilím, zanedbávaním a vykorisťovaním.
- (Príklad) Špecifický zákon vašej krajiny: (Uved'te podrobnosti o príslušných národných zákonoch vo vašej krajine.)
 - Zákon č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách: Tento zákon stanovuje pravidlá pre poskytovanie sociálnych služieb, pričom zabezpečuje ochranu práv osôb so

zdravotným postihnutím a obsahuje mechanizmy na nahlasovanie zneužívania a zanedbávania.

- Zákon č. 300/2005 Z.z. Trestný zákon: Tento zákon upravuje trestné stíhanie páchatel'ov zneužívania a násilia voči osobám so zdravotným postihnutím, pričom zahŕňa konkrétne postupy na hlásenie a vyšetrovanie takýchto činov.

Poznámky pre školiteľ'a: Medzinárodné dohovory, ako je Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím (CRPD), stanovujú globálny štandard na ochranu práv osôb so zdravotným postihnutím. Tento dohovor špecificky zakazuje všetky formy násilia a zneužívania voči týmto osobám. Je nevyhnutné porozumieť príslušným národným zákonom vo vašej krajine, ktoré reflektujú tieto ochrany a stanovujú konkrétne postupy na hlásenie násilia, ako aj právne dôsledky pre páchatel'ov.

Slide 6: Mechanizmy hlásenia násilia

- Ako hlásiť násilie
- Právne povinnosti

Povinnosť hlásenia: (Vysvetlite, kto má povinnosť hlásiť podozrenie z násilia - učitelia, sociálni pracovníci, zdravotnícki pracovníci atď.)

Kanály hlásenia: (Uved'te rôzne spôsoby hlásenia násilia - nahlasovanie určeným úradom v inštitúcii, orgánom ochrany detí, polícii atď.)

Dôvernosť a podpora: (Vysvetlite, ako sa udržiava dôvernosť pre obeť a zároveň im poskytuje potrebná podpora.)

Poznámky pre školiteľ'a: Mnoho profesionálov, ako ste vy, má povinnosť hlásiť násilie. To znamená, že máte zákonnú povinnosť nahlásiť podozrenie z násilia príslušným orgánom. Budeme diskutovať o rôznych dostupných kanáloch na hlásenie, ako sú určení pracovníci v rámci inštitúcie, orgány na ochranu detí alebo polícia. Je dôležité porozumieť, ako sa udržiava dôvernosť pre obeť, pričom sa zabezpečí, že dostanú potrebnú podporu.

Slide 7: Zásady monitorovania ľudských práv

- Zásada 1: Neškodiť
- Zásada 2: Pokračovanie dialógu o reformách
- Zásada 3: Nezávislosť a dôveryhodnosť
- Zásada 4: Zber spol'ahlivých informácií

- Zásada 5: Bezpečné uchovávanie a zdieľanie informácií

Poznámky pre školiteľa: Vysvetlite niektoré z kľúčových zásad uvedených vyššie, poskytnite účastníkom praktické príklady z vlastných monitorovacích skúseností, prečo sú tieto zásady potrebné.

Slide 8: Úvod do prípadových štúdií

- Prehľad prípadových štúdií
- Ciele skupinovej práce

Prehľad: (Stručne predstavte prípadové štúdie, ktoré budú účastníci analyzovať v skupinách.)

Ciele: (Vysvetlite ciele učenia zo skupinovej práce na základe prípadových štúdií.)

(Príklad) Identifikujte príznaky násilia v scenári prípadovej štúdie.

(Príklad) Určte najvhodnejší mechanizmus hlásenia pre danú situáciu.

Poznámky pre školiteľa: Teraz sa budeme podrobnejšie venovať praktickej aplikácii prostredníctvom prípadových štúdií. (Stručne predstavte prípadové štúdie, na ktorých budú účastníci pracovať v skupinách). Analyzovaním týchto scenárov získate skúsenosti s identifikáciou príznakov násilia v konkrétnych situáciách, ktoré zahŕňajú osoby so zdravotným postihnutím. Skupinová práca má tiež za cieľ (vysvetlite vzdelávacie ciele skupinovej práce na základe prípadových štúdií). Napríklad môžete mať za úlohu identifikovať príznaky násilia v danom scenári a určiť najvhodnejší mechanizmus hlásenia.

Slide 9: Najlepšie postupy pri monitorovaní

- Tvorba plánov pred monitorovaním
- Vedenie rozhovorov a pozorovanie

Vývoj plánov pred monitorovaním: (Vysvetlite, ako vytvoriť efektívne monitorovacie plány na prevenciu násilia.)

- Pravidelne plánované pozorovania a interakcie s rezidentmi.
- Prehodnocovanie lekárskeho záznamu a správ o incidentoch na identifikáciu potenciálnych problémov.
- Zabezpečenie otvorených komunikačných kanálov pre rezidentov na nahlasovanie obáv.
- Poskytovanie školení pre zamestnancov o rozpoznávaní a hlásení násilia.

Vedenie rozhovorov a pozorovanie: (Vysvetlite najlepšie postupy pre vedenie rozhovorov a pozorovanie s osobami so zdravotným postihnutím, ktoré môžu mať problémy s komunikáciou.)

- Využívanie komunikačných pomôcok alebo metód.
- Vytváranie pokojného a súkromného prostredia.
- Kladenie otvorených otázok a venovanie pozornosti neverbálnym prejavom.

Poznámky pre školiteľa: Vypracovanie a implementácia efektívnych monitorovacích plánov je kľúčové pri prevencii násillia. To môže zahŕňať pravidelne plánované pozorovania a interakcie s rezidentmi, prehľadovanie lekárskeho záznamu a správ o incidentoch s cieľom identifikovať možné rizikové faktory a zabezpečenie otvorených komunikačných kanálov, aby rezidenti mohli hlásiť svoje obavy. Taktiež budeme diskutovať o najlepších postupoch pri vedení rozhovorov a pozorovaní osôb so zdravotným postihnutím. To môže zahŕňať využívanie komunikačných pomôcok alebo metód, vytváranie pokojného a súkromného prostredia, kladenie otvorených otázok a pozorné sledovanie neverbálnych prejavov.

Slide 10: Zhrnutie a záver

- Kľúčové závery
- Ďalšie kroky

Tento slide bude sumarizovať hlavné body z tréningového programu. Tieto môžu zahŕňať:

- Rôzne formy násillia, ktorým môžu byť ženy a deti so zdravotným postihnutím vystavené v inštitúciách.
- Príznaky a symptómy násillia u tejto populácie.
- Právny rámec, ktorý chráni osoby so zdravotným postihnutím pred násillím.
- Efektívne postupy hlásenia a právne povinnosti týkajúce sa hlásenia.
- Techniky na vývoj a implementáciu monitorovacieho systému.
- Dôležitosť starostlivosti o seba pre profesionálov pracujúcich v tejto náročnej oblasti.

Ďalšie kroky:

Tento snímok povzbudí účastníkov, aby aktívne aplikovali získané vedomosti a zručnosti v rámci svojej profesie. Môže zahŕňať návrhy ako:

- Preštudovanie poskytnutých zdrojov o rozpoznávaní násillia a postupoch jeho hlásenia.
- Diskusia o obsahu školenia s kolegami a nadriadenými.

- Implementácia monitorovacích plánov vyvinutých počas skupinového cvičenia.
- Identifikácia príležitostí na začlenenie starostlivosti o seba do každodenného pracovného života.

Dodatočné zdroje:

- Tento snímok poskytne rozsiahly zoznam zdrojov pre ďalšie vzdelávanie a podporu. Môže zahŕňať:
- Webové stránky a horúce linky venované nahlasovaniu násillia na osobách so zdravotným postihnutím.
- Online vzdelávacie moduly a webináre o rozpoznávaní násillia.
- Kontaktné informácie pre horúce linky duševného zdravia a programy zamestnaneckej pomoci pre podporu v oblasti starostlivosti o seba.

3. Interaktívne úlohy

Prípadové štúdie

Prípadová štúdia 1: Dieťa so zdravotným postihnutím

- Scenár: Dieťa so zdravotným postihnutím prejavuje známky fyzického násillia.
- Úloha: Identifikujte príznaky a vypracujte plán intervencie.
- Diskusné otázky: Aké sú príznaky násillia? Ako by ste reagovali? Aké kroky by ste podnikli na nahlásenie a riešenie situácie?

Príznaky násillia:

- Fyzické zranenia:
 - Opíšte konkrétne zranenia (modriny, rezné rany, popáleniny, atď.) a ich umiestnenie.
 - Sú zranenia nové alebo v rôznych štádiách hojenia?
 - Vyzerajú zranenia ako náhodné alebo úmyselné?
- Zmeny v správaní:
 - Stalo sa dieťa uzavretým, úzkostlivým alebo vystrašeným?
 - Sú zmeny v spánkových alebo stravovacích návykoch?
 - Reaguje dieťa strachom na dotyk alebo sa zdá, že sa bojí určitých osôb?
- Upozorňovanie na násillie:
 - Uviedlo dieťa priamo alebo nepriamo násillie (prostredníctvom kresieb, hier alebo slov)?

Možní opatrovatelia:

- Rodičia/Opatrovníci/Poručníci: Sú podozriví z násilia?
- Ak nie, kto sú priami opatrovatelia?
- Existuje v domácnosti história domáceho násilia alebo zneužívania návykových látok?

Kontext:

- Životné podmienky: Žije dieťa v stabilnom prostredí?
- Školská dochádzka: Bola školská dochádzka dieťaťa nepravidelná alebo poznačená zmenami v správaní?
- Predchádzajúce zásahy: Prebehli už v minulosti nejaké zásahy na ochranu detí?

Možné kroky:

- Hlásenie násilia: Kto nahlási násilie (učiteľ, lekár, povinný ohlasovateľ)?
- Ktorý orgán bude kontaktovaný (orgán na ochranu detí, polícia)?
- Zabezpečenie bezpečnosti: Ako bude zabezpečená okamžitá bezpečnosť dieťaťa?

Ďalšie úvahy:

- Komunikačné bariéry: Má dieťa nejaké obmedzenia v komunikácii, ktoré by mohli sťažiť nahlásenie násilia?
- Špecifické obavy súvisiace s postihnutím: Existujú špecifické zraniteľnosti alebo výzvy súvisiace s postihnutím dieťaťa, ktoré zvyšujú riziko násilia?
- Vyšetrovacie výzvy: Ako by mohlo postihnutie dieťaťa sťažiť vyšetrovanie násilia?

Prípadová štúdia 2: Žena so zdravotným postihnutím

- Scenár: Žena so zdravotným postihnutím hlási psychické násilie zo strany personálu.
- Úloha: Zhodnot'te situáciu a vytvorte monitorovací plán.
- Diskusné otázky: Aké dôkazy by ste hľadali? Ako by ste dokumentovali svoje zistenia? Aké kroky by ste odporúčali?

Násilie:

- Konkrétne príklady: Aké konkrétne veci hovorí alebo robí personál, ktoré žena považuje za zneužívanie? (napr. nadávanie, vyhrážky, ponižovanie, manipulácia, ignorovanie jej obáv)
- Trvanie: Ako dlho toto násilie prebieha?
- Dopad: Ako toto násilie ovplyvnilo ženu emocionálne a psychicky?

Možné ďalšie podrobnosti:

- Svedkovia: Existujú ďalší rezidenti alebo členovia personálu, ktorí boli svedkami násillia?
- Minulé hlásenia: Hlásila žena násilie už v minulosti? Ak áno, aký bol výsledok?
- Strach z odvety: Má žena obavy z toho, čo sa stane, ak násilie nahlási?

Možné kroky:

- Nahlásenie násillia: Komu bude žena nahlasovať násilie? (Manažér zariadenia, sociálne služby, organizácia pre práva osôb so zdravotným postihnutím)
- Podpora: Akú podporu potrebuje žena, aby sa cítila bezpečne a rešpektovane?
- Právne kroky: Je možnosť, že budú podniknuté právne kroky?

Ďalšie úvahy:

- Závislosť od personálu: Do akej miery je žena závislá na personálu pri každodenných potrebách?
- Komunikačné bariéry: Má žena nejaké komunikačné bariéry, ktoré by jej mohli sťažiť nahlásenie násillia?
- Nerovnováha moci: Ako prispieva nerovnováha moci medzi ženou a personálom k násilliu?

Cvičenie - "Ako zvládať náročné situácie?"

Úvodná aktivita:

- Rozdel'te účastníkov do malých skupín (3-4 osoby). Rozdel'te zoznam možných emocionálnych reakcií na svedectvo o násillí (napr. smútok, hnev, frustrácia, bezmocnosť, pocit viny). Každá skupina diskutuje o tom, aké reakcie by mohli zažiť a prečo.
- Znovu sa zhromaždite ako veľká skupina a zdieľajte kľúčové poznatky zo skupinových diskusií.

Facilitácia:

- Stručne vysvetlite koncept starostlivosti o seba a jej dôležitosť pri prevencii vyhorenia a udržiavaní duševného zdravia.

Aktivita:

- Predložte zoznam stratégií starostlivosti o seba (fyzická aktivita, cvičenia na všíímavosť, relaxačné techniky, koníčky, trávenie času s blízkymi). Účastníci si individuálne zapíšu 3 stratégie starostlivosti o seba, ktoré aktuálne používajú alebo by chceli vyskúšať.

Skupinové zdieľanie:

- Požiadajte dobrovoľníkov, aby sa podelili o jednu zo svojich stratégií starostlivosti o seba so skupinou. Podporte diskusiu a brainstorming ďalších stratégií. Poskytnite letáky so zdrojmi na ďalšie skúmanie (napr. aplikácie na všíímavosť, návody na relaxačné techniky).
 - Stručne zhrňte dôležitosť starostlivosti o seba pri ich práci.
 - Povzbudzte účastníkov, aby naďalej rozvíjali a realizovali svoje plány starostlivosti o seba.
 - Poskytnite zoznam zdrojov na ďalšiu podporu (linky duševného zdravia, programy zamestnaneckej pomoci).

Prílohy - Formuláre spätnej väzby

i) Pred školením

ČASŤ A: ZÁKLADNÉ

Ohodnot'ite prosím svoje aktuálne vedomosti v týchto témach:

Téma	Žiadne vedomosti	Základné vedomosti	Stredné vedomosti	Pokročilé vedomosti
Právne normy a štandardy na ochranu žien a detí so zdravotným postihnutím v rezidenčných a segregovaných nerezidenčných zariadeniach	☐	☐	☐	☐
Príznaky a symptómy násilia u žien a detí so zdravotným postihnutím	☐	☐	☐	☐
Mechanizmy oznamovania násilia v inštitucionálnych a segregovaných neinštitucionálnych zariadeniach	☐	☐	☐	☐
Postupy starostlivosti zohľadňujúcej traumy	☐	☐	☐	☐
Osvedčené postupy monitorovania a hodnotenia v inštitucionálnom prostredí	☐	☐	☐	☐

Aké sú vaše hlavné očakávania od tohto školenia?

Absolvovali ste v minulosti školenie na niektorú z týchto tém? Ak áno, uveďte podrobnosti.

Do akej miery ste si istí svojou schopnosťou identifikovať a reagovať na násilie voči ženám s psychosociálnym a/alebo intelektuálnym postihnutím v rôznych prostrediach?

Ani trochu	Trochu sebaisto	Sebaisto	Veľmi sebaisto
☐	☐	☐	☐

ČASŤ B: SEBAHODNOTENIE PRED ŠKOLENÍM

Opíšte všetky svoje predchádzajúce skúsenosti s monitorovaním alebo hodnotením zariadení, v ktorých žijú ženy a deti s postihnutím.

Uveďte všetky konkrétne výzvy, ktorým ste čelili alebo ktorým očakávate, že budete čeliť v tejto funkcii.

Aké ďalšie témy alebo otázky by ste chceli, aby boli zahrnuté do tohto školenia?

ČASŤ A: ZÁKLADNÉ ZNALOSTI

OHODNOŤTE SVOJU AKTUÁLNU ÚROVEŇ VEDOMOSTÍ V NASLEDUJÚCICH TÉMACH:

Téma	Žiadne vedomosti	Základné znalosti	Mierne vedomosti	Pokročilé znalosti
Právne normy a štandardy na ochranu žien a detí v zariadeniach	☐	☐	☐	☐
Príznaky a symptómy zneužívania u žien a detí s postihnutím	☐	☐	☐	☐
Mechanizmy oznamovania zneužívania v inštitucionálnych zariadeniach	☐	☐	☐	☐
Postupy starostlivosti zohľadňujúcej traumy	☐	☐	☐	☐
Osvedčené postupy monitorovania a hodnotenia v inštitucionálnom prostredí	☐	☐	☐	☐

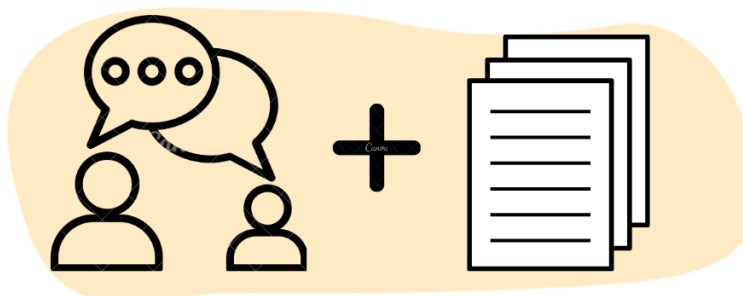
ČASŤ A: ZÁKLADNÉ ZNALOSTI

AKÉ SÚ VAŠE HLAVNÉ OČAKÁVANIA OD TOHTO ŠKOLENIA?

ABSOLVOVALI STE V MINULOSTI ŠKOLENIE NA NIEKTORÚ Z TÝCHTO TÉM? AK ÁNO, UVEĎTE PODROBNOSTI.

DO AKEJ MIERY STE SI ISTÍ SVOJOU SCHOPNOSŤOU IDENTIFIKOVAŤ A REAGOVAŤ NA ZNEUŽÍVANIE V INŠTITUCIONÁLNO M PROSTREDÍ?

Ani trochu	Trochu sebaisto	Sebaisto	Veľmi sebaisto
☐	☐	☐	☐

ČASŤ B: SEBAHODNOTENIE PRED ŠKOLENÍM

OPÍŠTE VŠETKY SVOJE PREDCHÁDZAJÚCE SKÚSENOSTI S MONITOROVANÍM ALEBO HODNOTENÍM ZARIADENÍ, V KTORÝCH ŽIJÚ ŽENY A DETI S POSTIHNUTÍM.

UVEĎTE VŠETKY KONKRÉTNE VÝZVY, KTORÝM STE ČELILI ALEBO KTORÉ OČAKÁVATE, ŽE IM BUDETE ČELIŤ V TEJTO FUNKCII.

AKÉ ĎALŠIE TÉMY ALEBO OTÁZKY BY STE CHCELI, ABY BOLÍ ZAHRNUTÉ DO TOHTO ŠKOLENIA?

ii) Po školení

ČASŤ A: ZÍSKANÉ ZNALOSTI

Odhodnot'ite prosím svoju úroveň znalostí v nasledujúcich témach po školení:

Téma	Žiadne vedomosti	Základné vedomosti	Stredné vedomosti	Pokročilé vedomosti
Právne normy a štandardy na ochranu žien a detí so zdravotným postihnutím v rezidenčných a segregovaných nerezidenčných zariadeniach	☐	☐	☐	☐
Príznaky a symptómy násilia u žien a detí so zdravotným postihnutím	☐	☐	☐	☐
Mechanizmy oznamovania násilia v inštitucionálnych a segregovaných neinštitucionálnych zariadeniach	☐	☐	☐	☐
Postupy starostlivosti zohľadňujúcej traumy	☐	☐	☐	☐
Osvedčené postupy monitorovania a hodnotenia v inštitucionálnom prostredí	☐	☐	☐	☐

Do akej miery ste si istí svojou schopnosťou identifikovať a reagovať na násilie voči ženám s psychosociálnym a/alebo intelektuálnym postihnutím v rôznych prostrediach?

Ani trochu	Trochu sebaisto	Sebaisto	Veľmi sebaisto
☐	☐	☐	☐

Do akej miery splnilo školenie vaše očakávania?

Ani trochu	Trochu	Väčšinou	Úplne
☐	☐	☐	☐

ČASŤ B: ÚČINNOSŤ ODBORNEJ PRÍPRAVY

Aké boli najcennejšie aspekty tohto školenia?

Ktoré aspekty tohto školenia by sa mohli zlepšiť?

Cítite sa byť pripravení uplatniť to, čo ste sa naučili, vo svojej profesionálnej úlohe? Vysvetlite.

Existuje ďalšie školenie alebo iné zdroje, ktoré by ešte viac podporili vašu prácu?

ČASŤ A: ZÁKLADNÉ ZNALOSTI

PO SKONČENÍ ŠKOLENIA OHODNOŤTE ÚROVEŇ SVOJICH VEDOMOSTÍ
O NASLEDUJÚCICH TÉMACH:

Téma	Žiadne vedomosti	Základné znalosti	Mierne vedomosti	Pokročilé znalosti
Právne normy a štandardy na ochranu žien a detí v zariadeniach	☐	☐	☐	☐
Príznaky a symptómy zneužívania u žien a detí s postihnutím	☐	☐	☐	☐
Mechanizmy oznamovania zneužívania v inštitucionálnych zariadeniach	☐	☐	☐	☐
Postupy starostlivosti zohľadňujúcej traumy	☐	☐	☐	☐
Osvedčené postupy monitorovania a hodnotenia v inštitucionálnom prostredí	☐	☐	☐	☐

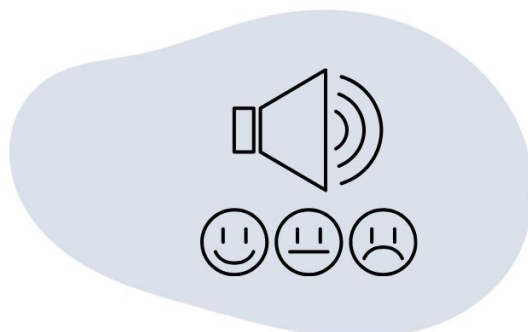
ČASŤ A: ZÁKLADNÉ ZNALOSTI

DO AKEJ MIERY STE SI TERAZ ISTÍ SVOJOU SCHOPNOSŤOU IDENTIFIKOVAŤ A REAGOVAŤ NA ZNEUŽÍVANIE V INŠTITUCIONÁLNOHOM PROSTREDÍ?

Ani trochu	Trochu sebaisto	Sebaisto	Veľmi sebaisto
☐	☐	☐	☐

DO AKEJ MIERY ŠKOLENIE SPLNILO VAŠE OČAKÁVANIA?

Ani trochu	Trochu	Väčšinou	Úplne
☐	☐	☐	☐

ČASŤ B: ÚČINNOSŤ ODBORNEJ PRÍPRAVY

AKÉ BOLI NAJCENNEJŠIE ASPEKTY TOHTO ŠKOLENIA?

KTORÉ ASPEKTY ODBORNEJ PRÍPRAVY BY SA MOHLI ZLEPŠIŤ?

CÍTITE SA BYŤ PRIPRAVENÍ UPLATNIŤ TO, ČO STE SA NAUČILI, VO SVOJEJ PROFESIONÁLNEJ ÚLOHE? VYSVETLITE.

EXISTUJE ĎALŠIE ŠKOLENIE ALEBO ZDROJE, KTORÉ BY EŠTE VIAC PODPORILI VAŠU PRÁCU?

BALÍČEK MONITOROVACÍCH NÁSTROJOV

Táto kapitola poskytuje prehľad monitorovacích techník, ako sú terénne pozorovania, analýza dokumentov a rozhovory so zamestnancami a užívateľmi služieb. Osobitný dôraz sa kladie na rozpoznanie násilia voči ženám a deťom so zdravotným postihnutím v rezidenčných zariadeniach, ako sú inštitúcie sociálnej starostlivosti, psychiatrické nemocnice, malé domovy rodinného typu¹, ako aj v segregovaných nerezidenčných zariadeniach, vrátane denných centier.²

Zber informácií by mal byť založený na **princípe triangulácie**. Tento princíp znamená použitie rôznych zdrojov (pozorovania, kontrola dokumentov a rozhovory) na stanovenie faktov a ich vzájomné overenie medzi týmito zdrojmi.

Monitorovacie techniky

1. Pozorovanie v teréne - kontrolný zoznam (Pozri tiež na strane 32 až 39 Monitorovacej metodológie.)

Pokyny: Tento kontrolný zoznam sa zameriava na vonkajšie faktory v rezidenčných a segregovaných nerezidenčných zariadeniach. Tieto faktory môžu ovplyvňovať riziko násilia.

Celkové prostredie

Lokalita

- Kde sa zariadenie nachádza? (napr. vidiecka alebo mestská oblasť? Blízko susedov alebo vzdialené?)
- Koľko budov/oddelení/izieb je tam? Opíšte ich.
- Sú tam nejaké vonkajšie priestory? Prosím, opíšte ich.

Čistota a údržba:

- Sú spoločné priestory a izby užívateľov čisté a bez neporiadku?
- Sú podlahy, steny a nábytok v dobrom stave?
- Je v zariadení dostatočné osvetlenie a vetranie?

¹ Netaxatívny zoznam inštitúcií nájdete vo Výbore CRPD (2022). Usmernenia o deinštitucionalizácii vrátane núdzových situácií. CRPD/C/5, odsek 15.

² Tamže, bod 28. Podľa odseku 28 usmernení DI centrál dennej starostlivosti nie sú komunitnými službami

- Sú prítomné nepríjemné pachy (napr. moč, zápach nečistôt)?

Prístupnosť:

- Sú vchody, chodby a dverové priechody dostatočne široké na to, aby umožnili prechod invalidných vozíkov a iných asistenčných zariadení?
- Sú k dispozícii rampy na prepojenie rôznych úrovní budovy?
- Sú kúpeľne vybavené madlami a prístupnými sprchami/vaňami?
- Sú k dispozícii vizuálne a zvukové pomôcky pre užívateľov so zmyslovými postihnutiami?

Súkromie:

- Majú užívatelia prístup k súkromným priestorom na rozhovory a oddych?
- Poskytujú spálne/služobné priestory súkromie? (napr. Koľko ľudí je umiestnených v jednej izbe? Ako je zabezpečené súkromie v segregovaných nerezidenčných službách? Majú užívatelia osobný priestor okolo svojej postele so šatníkom? Ako môžu mať užívatelia svoje osobné veci so sebou?)
- Sú k dispozícii vyhradené priestory, kde sa užívatelia môžu kúpať a používať toaletu v súkromí?

Pohodlie a stimulácia:

- Sú spoločné priestory vybavené pohodlným sedením a stolmi?
- Sú k dispozícii vekovo a rodovo vhodné hračky, hry, iné stimulačné aktivity a rôzne formy zábavy? Prosím, opíšte ich.
- Je prístup k prirodzenému svetlu a vonkajším priestorom (v závislosti od počasia)?
- Sú k dispozícii vyhradené priestory na tichý oddych alebo čítanie?

2. Pozorovanie možných situácií násillia v rezidenčných a segregovaných nerezidenčných zariadeniach (pozri tiež "Metóda 2: Pozorovanie" v Monitorovacej metodológii.)

Tento kontrolný zoznam poskytuje rámec na pozorovanie potenciálnych situácií zneužívania v rezidenčných a segregovaných nerezidenčných zariadeniach. Nenahrádza odborné posúdenie, ale môže slúžiť ako pomôcka pri počiatočnom pozorovaní.

Všeobecné pripomienky:

- **Interakcie so zamestnancami:** Komunikujú zamestnanci s užívateľmi úctivo a dôstojne? Existujú dôkazy o fyzickom alebo verbálnom násillí? Vyskytujú sa nejaké známky nevhodných dotykov/výrokov?

- **Interakcie s užívateľom:** Zdá sa, že sa užívatelia cítia pohodlne a sú zapojení do svojho okolia? Môžu sa užívatelia slobodne vyjadrovať? Vyhýbajú sa užívatelia/konfrontujú s personálom/vrstovníkmi?
- **Autonómia užívateľa:** Majú užívatelia kontrolu nad svojimi každodennými postupmi a rozhodovaním? Podieľajú sa deti na tvorbe svojich denných režimov? Aká podpora sa v tomto smere ponúka ženám a deťom?

Fyzické zneužívanie:

- **Nevysvetliteľné zranenia:** Sú na užívatel'och modriny, rezné rany, popáleniny alebo iné zranenia? Ako sa dajú vysvetliť?
- **Fyzické obmedzenie:** Sú užívatelia fyzicky obmedzovaní?
- **Nedostatočná hygiena:** Vyzerajú užívatelia neumytí alebo neupravení? Existujú obavy týkajúce sa hygieny alebo nedostatočnej pomoci pri toalete?

Používanie chemických obmedzovacích prostriedkov:

- **Lieky:** Aké lieky užívajú užívatelia?
- **Vzhľad:** Vyzerajú užívatelia ospalo alebo rozrušene?

Sexuálne zneužívanie:

- **Nevhodný fyzický kontakt:** Vykonávajú zamestnanci s užívatel'mi nejaké zbytočné dotyky alebo sexualizované správanie?
- **Sexuálne sugestívny jazyk:** Používa sa voči užívateľom nevhodný sexuálny jazyk?
- **Izolácia:** Sú užívatelia izolovaní od svojich rovesníkov spôsobom, ktorý by mohol uľahčiť sexuálne zneužívanie?

Reprodukčné zneužívanie:

- **Sexuálny vzťah:** Existujú nejaké znaky zákazov alebo kontrol sexuálnych vzťahov týkajúcich sa žien so zdravotným postihnutím (napr. letáky, oznamy na stene/výveske)? Musia žiadať o kľúče od "miestnosti intimity"?
- **Tehotenstvo:** Existujú nejaké znaky zákazov alebo kontrol tehotenstva týkajúce sa žien so zdravotným postihnutím (napr. letáky, oznamy na stene/výveske)?
- **Pôrod:** Existujú nejaké znaky zákazov alebo kontrol pôrodu (napr. letáky, oznamy na stene/vývesnej tabuli)?

Emocionálne zneužívanie:

- **Krik, urážky alebo vyhrážky:** Kričia zamestnanci na užívateľov, urážajú ich alebo sa im vyhrážajú?
- **Ponižovanie alebo znevažovanie:** Správajú sa zamestnanci tak, že ponižujú alebo znevažujú užívateľov?
- **Izolácia alebo stiahnutie:** Zdá sa, že užívatelia sú uzavretí alebo sa zdráhajú hovoriť zo strachu z odvety?
- **Hrozba trestu alebo odvolania:** Vyhrážajú sa zamestnanci užívateľom trestom alebo vykázaním zo zariadenia?

Zanedbávanie:

- **Nedostatočná výživa alebo hydratácia:** Vyzerajú užívatelia podvyživení alebo dehydrovaní?
- **Nehygienické podmienky:** Sú priestory užívateľov špinavé, preplnené alebo nezabezpečené?
- **Nedostatok lekárskej starostlivosti:** Zdá sa, že užívatelia dostávajú potrebnú lekársku starostlivosť vrátane zubnej?
- **Nedostatok zmysluplných aktivít:** Majú užívatelia možnosť využívať záhradu/športovisko alebo vykonávať iné aktivity vonku? Hrajú sa hry s deťmi? Existujú aktivity, o ktoré žiadajú užívatelky?
- **Nedostatočná pomoc pri každodennom živote:** Dostáva sa užívateľom pomoci pri obliekaní, kúpaní, toalete atď., ktorá zohľadňuje ich zdravotné postihnutie, vek a pohlavie?
- **Nedostatočná príprava užívateľov na samostatný život:** Dostávajú užívatelia podporu zohľadňujúcu ich zdravotné postihnutie, vek a pohlavie, aby získali zručnosti na život a prácu v komunite?

Ďalšie úvahy:

- **Komunikačné bariéry:** Umožňujú komunikačné metódy užívateľom so zdravotným postihnutím jasne sa vyjadriť a nahlásiť obavy?
- **Postupy vedenia záznamov:** Sú záznamy užívateľov vedené presne a s primeranými opatreniami na ochranu osobných údajov?
- **Postupy podávania správ:** Sú informácie o postupoch pre obyvateľov a zamestnancov pri nahlasovaní zneužívania umiestnené na viditeľnom mieste a prístupným spôsobom pre každého užívateľa vrátane detí so zdravotným postihnutím a osôb na invalidnom vozíku?

Nezabudnite: Tento kontrolný zoznam je východiskovým bodom. Ak spozorujete akékoľvek známky možného zneužívania, okamžite to nahláste príslušným orgánom.

3. Štúdium dokumentácie - kontrolný zoznam (Pozri tiež "Metóda 3: Preskúvanie dokumentácie" v Metodike monitorovania).

Kontrolóri by mali požadovať rôzne typy dokumentácie v závislosti od typu zariadenia, ktoré navštevujú. Majte na pamäti, že hoci prístup k osobným údajom užívateľov môže byť zamietnutý, kontrolóri môžu mať určite prístup k interným politikám a informáciám verejného záujmu. Tu je rozpis kľúčových dokumentov, ktoré je potrebné vyžiadať pre jednotlivé zariadenia:

Psychiatrická nemocnica:

a) Osobné údaje

- **Záznamy o prijatí a prepustení:** Tieto záznamy by mali obsahovať podrobné údaje o anamnéze, diagnóze a pláne liečby užívateľa.
- **Posúdenie duševného zdravia:** V týchto záznamoch sú podrobne uvedené nedávne hodnotenia, ktoré hodnotia duševný stav užívateľa a potenciálne rizikové faktory pre sebapoškodzovanie alebo ubližovanie iným.
- **Záznamy o podávaní liekov:** V týchto záznamoch sa podrobne uvádza, aké lieky boli predpísané a ako boli podávané.
- **Správy o incidentoch:** Vyžiadať si všetky správy dokumentujúce hádky, zranenia alebo iné incidenty týkajúce sa užívateľov alebo zamestnancov.
- **Záznamy o obmedzení pohybu a izolácii:** Tieto záznamy by mali dokumentovať všetky prípady, keď boli na užívateľoch použité fyzické,³ chemické,⁴ mechanické obmedzenia⁵ alebo izolácia⁶.

b) Interné politiky a informácie verejného záujmu

- **Práva pacientov a postupy podávania sťažností vrátane verzie Easy To Read:** Zaistite, aby boli tieto dokumenty ľahko dostupné a zrozumiteľné pre užívateľov.
- **Záznamy o školení zamestnancov:** Overte, či zamestnanci absolvovali školenie o rozpoznávaní a prevencii zneužívania osôb so zdravotným postihnutím s osobitným zameraním na deti a ženy so zdravotným postihnutím.

³ Fyzické obmedzenie je použitie fyzickej sily na zabránenie, obmedzenie alebo potlačenie pohybu tela alebo časti tela osoby.

⁴ Chemické obmedzenie je použitie liekov na kontrolu alebo utlmenie správania osoby.

⁵ Mechanické obmedzenie je použitie zariadenia na telo osoby alebo na časť jej tela s cieľom obmedziť jej pohyb.

⁶ Možno to označiť za vynútenú izoláciu alebo segregáciu.

- **Zásady používania obmedzovacích prostriedkov:** V tejto politike sa opisuje, kedy, ako a kto môže použiť rôzne formy obmedzovacích prostriedkov, ako dlho sa tieto prostriedky môžu používať a ako a kto ich musí kontrolovať.

Domov sociálnej starostlivosti:

a) Osobné údaje

- **Plány starostlivosti o obyvateľov:** V týchto plánoch by mali byť uvedené individuálne potreby, preferencie a ciele "starostlivosti" o obyvateľa.
- **Lekárske záznamy:** Tieto záznamy obsahujú podrobné informácie o celkovom zdravotnom stave obyvateľa.
- **Denné záznamy o živote:** Tieto záznamy dokumentujú, ako sa obyvateľom pomáha pri každodenných činnostiach, ako je obliekanie, kúpanie a stravovanie.
- **Správy o incidentoch:** Podobne ako v prípade psychiatrických nemocníc si vyžadajte správy dokumentujúce všetky zranenia, nehody alebo hádky obyvateľov.
- **Prieskumy spokojnosti obyvateľov:** Tieto prieskumy môžu poskytnúť určitý prehľad o skúsenostiach a prípadných obavách obyvateľov.
- **Personálne denníky:** Tieto dokumenty obsahujú podrobné informácie o počte zamestnancov.

b) Interné politiky a informácie verejného záujmu

- **Záznamy o školení zamestnancov:** Overte, či zamestnanci absolvovali školenie o rozpoznávaní a prevencii zneužívania osôb so zdravotným postihnutím s osobitným zameraním na deti a ženy so zdravotným postihnutím.
- **Personálne denníky:** Tieto dokumenty obsahujú podrobné informácie o počte zamestnancov.
- **Zásady používania obmedzovacích prostriedkov:** Skontrolujte, ako sa môžu používať obmedzujúce prostriedky pre obyvateľov s osobitným zameraním na ženy a deti so zdravotným postihnutím.
- **Šablóna plánu starostlivosti o obyvateľa:** V tomto dokumente skontrolujte, ako zariadenie rieši prevenciu zneužívania s osobitným zameraním na deti a ženy so zdravotným postihnutím.
- **Politika riešenia oznámení o násilí a zneužívaní:** Venujte zvláštnu pozornosť tomu, ako obyvatelia dostávajú podporu pri podávaní oznámení o násilí a zneužívaní zohľadňujúcu

zdravotné postihnutie, vek a pohlavie a ako sú užívatelia zapojení do procesu vyšetrovania oznámení o násilí a zneužívaní zohľadňujúceho zdravotné postihnutie, vek a pohlavie.

- **Informácie/letáky Easy To Read o sexe a vzťahoch:** Skontrolujte, či tieto dokumenty existujú a ako sa zameriavajú na ženy a deti so zdravotným postihnutím.
- **Informácie/letáky Easy To Read o násilí a zneužívaní:** Overte si, či tieto dokumenty existujú a ako sa zameriavajú na osobitné formy násilia a zneužívania žien a detí so zdravotným postihnutím.

Zariadenia starostlivosti o deti/rodinné centrá

a) Osobné

- **Plány starostlivosti o deti:** V týchto plánoch by mali byť uvedené individuálne potreby dieťaťa, jeho preferencie a ciele "starostlivosti".
- **Lekárske záznamy:** Tieto lekárske záznamy obsahujú podrobné informácie o celkovom zdravotnom stave dieťaťa.
- **Denné záznamy o živote:** Tieto záznamy dokumentujú, ako sa deťom pomáha pri každodenných činnostiach, ako je obliekanie, kúpanie a stravovanie.
- **Správy o incidentoch:** Podobne ako v prípade psychiatrických nemocníc si vyžiadajte správy dokumentujúce všetky zranenia, nehody alebo hádky obyvateľov.
- **Denníky rodinných návštev:** V tomto dokumente sa uvádza, ako často rodinní príslušníci navštevujú dieťa.

b) Interné politiky a informácie verejného

- **Záznamy o školení zamestnancov:** Overte, či zamestnanci absolvovali školenie o rozpoznávaní a prevencii zneužívania detí so zdravotným postihnutím, s osobitným zameraním na dievčatá so zdravotným postihnutím.
- **Personálne denníky:** Tieto dokumenty obsahujú podrobné informácie o počte zamestnancov.
- **Zásady používania obmedzovacích prostriedkov:** Skontrolujte, ako sa môžu používať obmedzovacie prostriedky pre deti so zdravotným postihnutím.
- **Šablóna plánu starostlivosti o dieťa:** V tomto dokumente skontrolujte, ako zariadenie rieši prevenciu zneužívania detí so zdravotným postihnutím s osobitným zameraním na dievčatá so zdravotným postihnutím.

- **Politika riešenia oznámení o násilí a zneužívaní:** venovať zvláštnu pozornosť tomu, ako sa deťom poskytuje podpora pri podávaní oznámení o násilí a zneužívaní zohľadňujúca ich zdravotné postihnutie, vek a pohlavie a ako sa deti zapájajú do procesu vyšetrovania oznámení o násilí a zneužívaní zohľadňujúc ich zdravotné postihnutie, vek a pohlavie.
- **Politika návštev rodiny a zlučovania rodín detí:** Skontrolujte, ako sa podporujú alebo blokujú návštevy rodiny a zlúčenie rodiny s deťmi.
- **Informácie/letáky Easy To Read o sexe a vzťahoch:** Skontrolujte, či tieto dokumenty existujú a do akej miery sú citlivé na zdravotné postihnutie, vek a pohlavie.
- **Informácie/letáky Easy To Read o násilí a zneužívaní:** Overte, či tieto dokumenty existujú a ako sa zameriavajú na osobitné formy násilia a zneužívania detí so zdravotným postihnutím a najmä dievčat so zdravotným postihnutím.

Segregované nerezidenčné služby

a) Osobné údaje

- **Vývoj/plány starostlivosti o klienta:** Tieto plány by mali obsahovať podrobné informácie o individuálnych potrebách, preferenciách a cieľoch "starostlivosti" o klienta.
- **Záznamy o podávaní liekov** (ak je to vhodné): Ak oddelená nebytová služba zahŕňa podávanie liekov, vyžiadaajte si záznamy dokumentujúce podávanie liekov.
- **Správy o incidentoch:** Vyžiadaajte si správy dokumentujúce všetky zranenia, nehody alebo obavy klientov.
- **Komunikačné protokoly:** Tieto záznamy môžu dokumentovať komunikáciu s klientom, rodinnými príslušníkmi alebo inými zdravotníckymi pracovníkmi, ktorí sa podieľajú na starostlivosti o klienta.

b) Interné politiky a informácie verejného záujmu

- **Záznamy o školení zamestnancov:** Overte, či zamestnanci absolvovali školenie o rozpoznávaní a prevencii zneužívania osôb so zdravotným postihnutím s osobitným zameraním na deti a ženy so zdravotným postihnutím.
- **Personálne denníky:** Tieto dokumenty obsahujú podrobné informácie o počte zamestnancov.
- **Šablóna plánu starostlivosti o klienta:** V tomto dokumente skontrolujte, ako zariadenie rieši prevenciu zneužívania s osobitným zameraním na deti a ženy so zdravotným postihnutím.

- **Politika riešenia oznámení o násilí a zneužívaní:** Venujte zvláštnu pozornosť tomu, ako sa klientom poskytuje podpora pri podávaní oznámení o násilí a zneužívaní zohľadňujúca zdravotné postihnutie, vek a rodovú príslušnosť a ako sú klienti zapojení do procesu vyšetrovania oznámení o násilí a zneužívaní zohľadňujúc zdravotné postihnutie, vek a rodovú príslušnosť.
- **Informácie/letáky Easy To Read o násilí a zneužívaní:** Overte si, či tieto dokumenty existujú a ako sa zameriavajú na osobitné formy násillia a zneužívania žien a detí so zdravotným postihnutím.

Všeobecné úvahy:

- Kontrolóri by mali požadovať dokumentáciu vo formáte, ktorý je pre nich prístupný (napr. elektronické kópie, tlačeneé verzie).
- Zariadenia môžu mať zásady týkajúce sa súkromia a dôvernosti záznamov o obyvateľoch/klientoch/užívateľoch. Kontrolóri by sa mali s týmito zásadami oboznámiť a pred prístupom k dokumentácii získať potrebné povolenia.
- Tento zoznam nie je vyčerpávajúci a kontrolóri si môžu vyžiadať ďalšiu dokumentáciu na základe konkrétnych okolností návštevy.
- Preskúmaním tejto dokumentácie môžu kontrolóri identifikovať potenciálne oblasti, v ktorých môže dochádzať k násilliu a zneužívaniu.

4. Identifikácia užívateľov v obzvlášť zraniteľných situáciách - kontrolný zoznam

Tento kontrolný zoznam poskytuje rámec na identifikáciu detí a žien so zdravotným postihnutím, ktoré sa môžu nachádzať v obzvlášť zraniteľnej situácii, v ktorých by mohli byť zneužívané v psychiatrických nemocniciach, domovoch sociálnej starostlivosti, zariadeniach starostlivosti o deti/centrách pre umiestňovanie detí do rodín a segregovaných nerezidenčných službách. Pamätajte, že tento zoznam nenahrádza odborné posúdenie, ale môže byť vodítkom pre vaše prvotné pozorovania.

Zneužívanie na základe pohlavia:

Bud'te obzvlášť ostražití voči formám násillia, ktoré sú špecificky zamerané na ženy. Patria sem sexuálne útoky, nútená antikoncepcia, nútená sterilizácia, kontrola prístupu k reprodukčnej zdravotnej

starostlivosti (vrátane antikoncepcie) a zneužívanie na prácu v domácnosti, pričom všetky tieto formy násilia sú medzi ženami so zdravotným postihnutím častejšie.⁷

Fyzické príznaky:

- **Trvalo alebo dočasne pripútaný na lôžko:** Užívatelia, ktorí potrebujú podporu a pomoc pri pohybe, alebo tí, ktorí trávajú väčšinu dňa na lôžku, môžu byť náchylnejší na zanedbávanie alebo fyzické zneužívanie.
- **Často zdržanlivý:** Časté používanie fyzických, mechanických alebo chemických obmedzovacích prostriedkov je znakom zneužívania a násilia a neadekvátnej reakcie na "problémové správanie" užívateľa.
- **Podvyživení:** Príznaky podvýživy (napr. úbytok hmotnosti, ochabnutie svalstva) môžu naznačovať zanedbávanie alebo nedostatočnú starostlivosť.

Komunikačné výzvy:

- **Neverbálna komunikácia:** Užívatelia, ktorí nemôžu komunikovať verbálne, môžu mať problémy s vyjadrením svojich potrieb alebo s nahlásením zneužívania.
- **Spoliehanie sa na kompenzačné pomôcky:** Užívatelia, ktorí sa spoliehajú na asistenčné technológie alebo komunikačné pomôcky, zažívajú zanedbávanie (alebo trest), ak tieto pomôcky nie sú udržiavané alebo ľahko dostupné.
- **Rozvíjajúca sa kapacita:** Deti so zdravotným postihnutím majú rozvíjajúce sa schopnosti, čo znamená, že môžu potrebovať podporu pri vyjadrovaní svojich preferencií a chápaní svojich práv.

Úvahy o správaní:

⁷ Viac informácií o rodovo podmienenom násilí nájdete napríklad v Inclusion Europe (2018). Život po násilí: Štúdia o tom, ako sa ženy s mentálnym postihnutím vyrovnávajú s násilím, ktoré zažili v ústavoch. Dostupné na: https://www.inclusion-europe.eu/wp-content/uploads/2019/02/LAV-Publication_web.pdf, posledný prístup 13. septembra 2024; Európske fórum zdravotne postihnutých (2021). Násilie páchané na ženách a dievčatách so zdravotným postihnutím v Európskej únii (2021). Dostupné na: [final-EDF-position-paper-on-Violence-against-women-and-girls-with-disabilities-in-the-European-Union.pdf](https://edf-feph.org/final-EDF-position-paper-on-Violence-against-women-and-girls-with-disabilities-in-the-European-Union.pdf) (edf-feph.org), naposledy navštívené 13. septembra 2024; Foundation for European Progressive Studies & Foundation Jean Jaurès (2021). Rodovo podmienené násilie voči ženám a dievčatám so zdravotným postihnutím. Dostupné na: <https://feps-europe.eu/wp-content/uploads/2021/06/Gender-based-violence-against-women-and-girls-with-disabilities.pdf>, posledný prístup 10. septembra 2024.

- **Správanie náročné na pozornosť:** Deti a ženy so zdravotným postihnutím, ktoré vykazujú "náročné správanie", môžu byť vystavené zvýšenému riziku zneužívania v dôsledku frustrácie personálu alebo nedostatočnej odbornej prípravy v oblasti podpory užívateľov.
- **Viditeľne utlmené:** Deti a ženy so zdravotným postihnutím, ktoré sa zdajú byť príliš uzavreté alebo letargické, môžu byť nútené liečené alebo citovo zneužívané.
- **Sebapoškodzujúce správanie:** Deti a ženy so zdravotným postihnutím, ktoré sa správajú sebapoškodzujúco, môžu zápasit s emocionálnym utrpením alebo nedostatkom mechanizmov zvládania.
- **Regresia vo vývojových míľnikoch:** Dieťa, u ktorého sa prejavuje regres v predtým osvojených zručnostiach, môže byť znakom stresu alebo traumy.
- **Prejavy agresie alebo záchvaty hnevu:** Časté výbuchy alebo agresia môžu byť znakom skrytých emocionálnych alebo behaviorálnych problémov, ktoré si vyžadujú primeranú podporu, nie trest.

Zdravotné hľadisko:

- **Často hospitalizovaný:** Časté hospitalizácie môžu byť znakom nekontrolovaného zdravotného stavu alebo možného zneužívania v zariadení.
- **Obavy týkajúce sa liekov:** Dávajte pozor na možné vedľajšie účinky liekov, ktoré deti a ženy so zdravotným postihnutím užívajú, a sledujte, či sa neprejavujú známky nadmernej ospalosti alebo letargie.

Pozorovacie techniky:

- **Pozorujte interakcie užívateľov s personálom:** Hľadajte známky úcty, dôstojnosti a ústretovosti voči potrebám užívateľov.
- **Sledujte reč tela užívateľa:** Sú užívatelia uzavretí, bojazliví alebo váhaví pri interakcii?
- **Venujte pozornosť fyzickému prostrediu:** Sú izby užívateľov a bežne používané priestory čisté, pohodlné a bez bezpečnostných rizík?
- **Venujte pozornosť pohlaviu a veku:** Pri posudzovaní možného zneužívania, násillia a zanedbávania venujte zvláštnu pozornosť zdravotnému postihnutiu, pohlaviu a veku užívateľa.
- **Spolupracujte s klientmi** (ak je to možné): Snažte sa nadviazať kontakt a citlivo sa pýtajte na ich pohodu.
- **Hľadajte známky zanedbávania:** Sú užívatelia vhodne oblečení, čistí a hydratovaní?

- **Diskrétno sa porozprávajte s ostatnými zamestnancami** (ak je to možné): Pýtajte sa na akékoľvek obavy týkajúce sa konkrétnych užívateľov alebo na všeobecné postrehy o kultúre zariadenia.

Pamätajte: Počas návštevy sa správajte ohľaduplne a citlivo voči všetkým užívateľom. V interakcii s deťmi buďte hraví, prístupní a veku primeraní. Ak spozorujete akékoľvek známky možného zneužívania, okamžite to nahláste príslušným orgánom. Tento kontrolný zoznam by sa mal používať v spojení s vašim profesionálnym úsudkom a mal by sa prispôbiť konkrétnemu kontextu každej návštevy.

5. Základné zásady rozprávania a komunikácie s deťmi so zdravotným postihnutím a ženami so zdravotným postihnutím

Nezabudnite: Cieľom je nadviazať vzťah, vytvoriť bezpečný priestor pre komunikáciu a zhromažďovať informácie spôsobom, ktorý je príjemný, citlivý na pohlavie a primeraný veku.

Príprava:

- **Zhromažďujte informácie** (ak je to možné): Pred interakciou s dieťaťom alebo ženou si prezrite ich záznamy (so súhlasom), aby ste pochopili ich vek, postihnutie, komunikačné kanály, záujmy a prípadné spúšťače.
- **Vhodne sa oblečte:** Oblečte si pohodlný, neohrozujúci odev a vyhnite sa uniformám alebo odznakom, ktoré by mohli pôsobiť zastrašujúco.

Komunikačné techniky:

- **Neverbálne signály:** Usmievajte sa, nadviažte očný kontakt na úrovni osoby, s ktorou hovoríte, a používajte otvorenú reč tela, aby ste vyjadrili srdečnosť a prístupnosť.
- **Jednoduchý jazyk:** Používajte jasný, stručný, rodovo a vekovo citlivý jazyk. Vyhnite sa žargónu alebo odborným termínom.
- **Aktívne počúvanie:** Venujte pozornosť verbálnym a neverbálnym signálom dieťaťa a ženy. Dajte im čas na odpoveď a potvrdte ich pocity.
- **Otvorené otázky:** "Môžete mi o tom povedať viac?" alebo "Ako sa vám tu žije/trávi deň?"
- **Terapia hrou (pre mladšie deti):** Zapojenie sa do jednoduchých herných aktivít môže byť cenným nástrojom na budovanie dôvery a odhaľovanie základných problémov.
- **Rešpektujte hranice:** Ak sa zdá, že užívateľ váha hovoriť alebo sa zapojiť, netlačte na neho.

- **Obrázky:** Obrázky môžu kontrolórom pomôcť pri komunikácii s deťmi s mentálnym a psychosociálnym postihnutím počas rozhovorov.⁸

Témy a otázky (príklady):

- **Denné aktivity:** "Čo tu robíte najradšej?" "Aké sú niektoré pravidlá na tomto mieste?"
- **Pocity a pohoda:** "Ako sa dnes cítite?" "Je niečo, čo ťa desí alebo zarmucuje?" (citlivo formulované)
- **Vzťahy so zamestnancami:** "Máte tu obľúbeného opatrovateľa/pracovníka?" "Môžete mi povedať niečo o ľuďoch, ktorí sa o vás starajú alebo vás podporujú?"
- **Potreby a preferencie:** "Je niečo, čo práve teraz potrebujete?" "Čo vám prináša pocit šťastia a bezpečia?"

Dôležité informácie:

- **Zachovávajúte dôvernosť:** Uistite respondenta, že rozhovor bude dôverný v rámci profesionálnych hraníc.
- **Pýtajte sa na správne otázky:** Nepýtajte sa na všetky otázky uvedené nižšie, ale na tie, ktoré sa zdajú byť najdôležitejšie. Nezabudnite sa opýtať späť, ak vám niečo nie je jasné alebo ak ste nepočuli, čo vám dieťa alebo žena povedali. Kladte doplňujúce otázky.
- **Ohlasovanie zistení:** Ak užívateľ uvedie informácie naznačujúce zneužívanie alebo zanedbávanie, okamžite to nahláste príslušným orgánom.

Rozhovory s deťmi so zdravotným postihnutím a zamestnancami pracujúcimi s deťmi so zdravotným postihnutím

Môžete použiť otázky z rôznych oblastí, napríklad podľa súboru CHARM Toolkit.

a) Rozhovor s deťmi so zdravotným postihnutím

1. DÔSTOJNOSŤ A SÚKROMIE - Je tu pekne? Sú to tvoje vlastné šaty? Vybral*a si si ich? Vybral*a si si svoj účes? Máš bezpečné miesto, kde si môžeš odložiť svoje veci? Môžeš zamknúť dvere na toalete? Aký je personál? Kto je tvoj obľúbený*a? Prečo? Koho nemáš rád*a? Prečo? Môžeš si kúpiť veci pre

⁸ Pozri MDAC, GIP, LIGA, ACT (2017). Súbor nástrojov CHARM – Súbor nástrojov na monitorovanie odstraňovania porušovania ľudských práv detí. Nástroj č. 9: Obrázky pre komunikáciu s deťmi s mentálnym postihnutím. Dostupné na: https://mdac.org/sites/mdac.info/files/charm_en.pdf, posledný prístup 13. septembra 2024.

seba? Čo sa stalo na tvoje posledné narodeniny? Čo je najlepšie na tom, že si tu? Čo je najhoršie? Kam môžeš ísť, aby si mal*a trochu súkromia?

2. UMIESTNENIE V INŠTITÚCII - Prečo tu žiješ? Ako dlho tu žiješ? Si v kontakte s rodinou alebo priateľmi? Kedy si sem prišiel*a? Ako si sa cítil*a, keď si sa sem presťahoval*a? Kde chceš žiť? Pýtal sa ťa niekto, či sem chceš prísť? Vieš, kedy odtiaľto odídeš?

3. ALTERNATÍVY K INŠTITUCIONALIZÁCII - Máš rodinných príslušníkov? Si s nimi v kontakte? Máš tetu, strýka alebo bratranca? Staral sa o teba niekto iný? Ako sa cítiš, keď tu žiješ? Existuje nejaké iné miesto, kde by si chcel*a žiť?

4. REKREÁCIA, ZÁBAVA A KULTÚRA; SOCIÁLNA INKLÚZIA - Čo robíš vo voľnom čase? Aké hry tu hrávaš? Máš nejaké knihy? Zúčastňuješ sa aktivít s inými deťmi? Môžeš mi o nich povedať? Bol*a si na výletoch/výjazdoch? Na akom výlete si bol*a naposledy? Máš kamarátov mimo inštitúcie? Ako často sa s nimi stretávaš?

5. VZDELANIE - Chodíš do školy? Povedz mi o svojich hodinách. Je škola tu alebo niekde inde? Čo sa učíš? Čo by si chcel*a robiť, keď budeš dospelý*á? Študuješ na získanie nejakej kvalifikácie? Sú v tvojej triede aj deti bez postihnutia?

6. PLÁNOVANIE STAROSTLIVOSTI A ÚČASTI - Aké plány tu pre teba boli vytvorené? Vysvetlil ti ich niekto? Je to to, čo chceš? S kým môžeš o svojich plánoch hovoriť? Zúčastnil*a si sa nejakých stretnutí o plánoch do budúcnosti? Hovorí ti personál, keď premýšľa o plánoch? Počúvajú tvoje názory? Kto je tvoj kľúčový pracovník? Máš ho*ju rád*a? Myslíš si, že ti rozumie? Môžeš mi ukázať svoj denník?

7. FYZICKÁ ZDRAVOTNÁ STAROSTLIVOSŤ A SÚHLAS - Si zdravý*á? Kedy si bol*a naposledy chorý*á? Užívaš nejaké tablety? Kedy si bol*a naposledy u zubára? U očného lekára? Dostal*a si injekcie? Súhlasíš s liekmi? Pýtal*a sa ťa niekto na tvoj názor? Mal*a si nejaké operácie? Vysvetlil*a ti niekto, o čo ide?

8. ZNEUŽITIE - Cítiš sa tu bezpečne? Cítiš sa tu niekedy nebezpečne? Prečo? Bolo ti tu niekedy ublížené? Ako? Čo robí personál, ak je niekto rozrušený alebo nahnevaný? Stalo sa ti to niekedy? Existuje nejaké miesto, kam sa posielajú ľudia za neposlušnosť? Dochádza tu k šikanovaniu? S kým sa môžeš porozprávať, ak sa cítiš smutne? Koho tu máš rád? Koho nemáš rád? Prečo?

9. SŤAŽNOSTI – Sťažoval*a si sa niekedy? Pomohlo to? Ako sa môžu deti sťažovať, ak sa im niečo nepáči? Vieš, kde je schránka na sťažnosti? Berú sa sťažnosti vážne? S kým sa môžeš porozprávať, ak si nahneván*á na nejaké rozhodnutie? Máš advokáta?

b) Rozhovory so zamestnancami pracujúcimi s deťmi so zdravotným postihnutím

1. DÔSTOJNOSŤ A SÚKROMIE - Ako sa volá toto dieťa? Má nejakú prezývku? - Čo mi môžete povedať o tomto dieťati? - Čo rád*a robí? A čo nerád*a? - Kde sú uložené osobné veci tohto dieťaťa? - Môže dieťa nosiť svoje vlastné oblečenie? - Čo sa stane, ak dieťa nemá oblečenie alebo osobné veci? - Ako často sa deťom môže čistiť oblečenie? - Kam môžu deti ísť, aby mali trochu súkromia? - Kto môže vstupovať do detských izieb? - Ako sú deti oblečené? Kto im s tým pomáha? - Aké sú pravidlá týkajúce sa kúpania a sprchovania? Pohlavie? - Ako sa oslavujú narodeniny dieťaťa? - Má dieťa kľúčového pracovníka?

2. UMIESTNENIE V ZARIADENÍ - Prečo tu toto dieťa žije? - Aké sú dôvody, prečo toto dieťa nemôže žiť so svojou rodinou/vo svojej komunite? - Aké povolenie existuje pre umiestnenie tohto dieťaťa v tomto zariadení? Súdne rozhodnutie? Zmluva? - Podieľalo sa dieťa na svojom umiestnení tu? Bolo požadované o vyjadrenie svojho názoru pri podpise zmluvy/počas súdneho konania? - Aké sú názory dieťaťa na život v tomto zariadení? - Ako často sa umiestnenie dieťaťa prehodnocuje? Kto ho vykonáva? Aký bol výsledok posledného preskúmania? - Kto je zákonným zástupcom dieťaťa? - Ako často navštevuje dieťa jeho zákonný zástupca?

3. ALTERNATÍVY K INŠTITUCIONALIZÁCI - Aké alternatívy sa zvažovali pred umiestnením dieťaťa? - Sú niektoré zo služieb poskytovaných v tomto zariadení dostupné v komunite? - Aký je postup pri prepúšťaní detí? - Uvažovalo sa o pestúnskej starostlivosti/adopcii/umiestnení u príbuzných? - Existuje plán pre toto dieťa, aby sa mohlo vrátiť do komunity? Môžem ho vidieť/príklad? - Ako zamestnanci koordinujú činnosť so službami v komunite pri plánovaní prepustenia dieťaťa? - Je veľký dopyt po miestach v tomto zariadení? Prečo?

4. VZDELÁVANIE, REKREÁCIA A AKTIVITY - Mohli by ste mi ukázať, aké knihy/hračky/aktivity sú k dispozícii pre deti? - Ako boli tieto materiály vybrané? - Sú k dispozícii počítače? Môžu deti používať internet? - Aké vzdelávanie je tu pre deti k dispozícii? - Vzdelávajú sa deti v zariadení alebo inde? - Môžem vidieť vzdelávacie osnovy/príklady školskej práce detí? - Koľko detí je zapísaných do formálneho vzdelávania? - Aké voľnočasové aktivity sa tu organizujú? Môžem vidieť ich zoznam? - Máte prostriedky pre deti s rôznymi postihnutiami? - Aké techniky užívate na komunikáciu s deťmi?

5. ÚČASŤ NA PLÁNOVANÍ STAROSTLIVOSTI - Môžete mi priblížiť prístup k plánovaniu starostlivosti, ktorý sa tu používa? - Ako sú do tohto procesu zapojené deti? - Ako pravidelne sa prehodnocujú plány starostlivosti o deti? Kto ich prehodnocuje? Za účasti dieťaťa? - Aké sú jednotlivé časti plánu starostlivosti o dieťa? - Ktorí odborníci sa podieľajú na poskytovaní starostlivosti a liečbe dieťaťa? - Aké záznamy sa vedú o názoroch/pohľadoch dieťaťa? Akým spôsobom sa zisťujú? - Kto je vedúcim prípadu dieťaťa? Ako často ho navštevuje? - Čo sa stane, ak dieťa nesúhlasí s časťou svojho plánu starostlivosti? Alebo ak chce, aby sa zmenil jeho vedúci prípadu? - Ako sa riešia sťažnosti dieťaťa? Vyskytli sa nejaké sťažnosti? Môžete mi o nich povedať? - Kto posudzuje potreby dieťaťa? - Môžete mi povedať o individuálnych potrebách tohto dieťaťa? Akú podporu dostáva? - Aké sú ciele plánu starostlivosti o toto dieťa? Aké sú plány na zvýšenie rozvoja/nezávislosti tohto dieťaťa? - Máte kurzy životných zručností? Varenie, rozpočet, osobná starostlivosť, cestovanie, zdravie, domáce aktivity atď. - Akú podporu bude toto dieťa dostávať počas prechodov? Sťahovanie späť domov, sťahovanie do náhradnej rodiny, príprava na samostatný život atď.

6. SEXUÁLNE ZDRAVIE A BEZPEČNOSŤ - Aké informácie/vzdelávanie sa poskytuje mladým ľuďom o vzťahoch, sexe, puberte? - Aké hygienické výrobky sú k dispozícii pre dievčatá? - Aké antikoncepčné prostriedky sú k dispozícii? Ako sa k nim môžu mladí ľudia dostať súkromne? - Je dievčatám poskytovaná antikoncepcia? Sú informované o možnostiach? - Vykonáva sa sterilizácia? Ako? Na žiadosť dotknutej osoby alebo na podnet iných? Týka sa to len dievčat alebo aj chlapcov? Dochádza k interrupciám? Ako? Na žiadosť dotknutej osoby alebo na podnet iných? - Môžu mať mladí ľudia osobné vzťahy? - S kým môžu deti hovoriť o vzťahoch, sexe, puberte? Ako zabezpečujete, aby nemohlo dôjsť k sexuálnemu zneužitiu zo strany personálu a iných detí počas každodennej hygieny? - Ako riešite obvinenia detí zo sexuálneho obťažovania? - Vyskytli sa sťažnosti na sexuálne obťažovanie? Na zamestnancov? Na iných mladých ľudí? Čo sa stalo? - Aké školenia sa poskytujú zamestnancom o zaobchádzaní so sexuálnym zdravím a bezpečnosťou?

7. FYZICKÁ ZDRAVOTNÁ STAROSTLIVOSŤ A ZODPOVEDNOSŤ - Ako často sú deti navštevované lekárom? Zubným lekárom? Optikom? - Aké očkovania deti absolvujú? Môžete mi ukázať záznamy? - Povedzte mi, prosím, aký je protokol, ak dieťa ochorie alebo sa mu stane úraz. - Aký zdravotnícky personál navštevuje zariadenie? Ako často? - Aký súhlas sa žiada, ak dieťa potrebuje lekárske ošetrenie? Vyžaduje sa ich súhlas? - Aké lieky sa poskytujú tomuto dieťaťu? Aký je dôvod poskytovania týchto liekov? - Čo sa stane, keď sa dieťa rozhodne neužívať lieky/súhlasiť s liečbou/operáciou? - Kto predpisuje lieky a liečbu? Aké záznamy sa o nich vedú? - Aké zdravotné

informácie majú deti k dispozícii? - Ako sa postupuje pri infekčných ochoreniach? Vyskytli sa nejaké epidémie infekčných chorôb? - Ktorý personál je vyškolený v oblasti prvej pomoci? Čo zahŕňa toto školenie? - Aké pomôcky prvej pomoci sú na tomto oddelení k dispozícii? - Aké záznamy sa vedú o ochoreniach, nehodách alebo úrazoch? Môžem do nich nahliadnuť? - Kde sa uchováávajú lieky? Kto má prístup k liekom? Môžem vidieť karty liekov? - Ako sa dokumentuje súhlas alebo odmietnutie liečby dieťaťom? Môžem dostať príklad použitého formulára?

8. SŤAŽNOSTI - Ako môžu deti podávať sťažnosti? - Existuje schránka na sťažnosti? Môžem vidieť príklad formulára na podávanie sťažností? - Sú záznamy o sťažnostiach uložené v spisoch detí? - Aké záznamy sa vedú o sťažnostiach? Môžem vidieť denník sťažností? - Ako sa prešetrujú sťažnosti detí? - Akú pomoc majú k dispozícii deti, ktoré sa chcú sťažovať? - Je pre deti k dispozícii nezávislý advokát/poradenstvo? - Čo sa stane, ak dieťa nesúhlasí s rozhodnutím, ktoré prijal jeho kľúčový pracovník/zákonný zástupca/zamestnanec/riaditeľ zariadenia? Môžu sa odvolať? - Ako sa riešia sťažnosti citlivej alebo závažnej povahy? - Koľko sťažností od detí bolo prijatých za posledných šesť mesiacov/rok? Aké štatistiky sú k dispozícii? Ako sa sťažnosti kategorizujú?

9. ŠKOLENIE ZAMESTNANCOV - Aké formy školenia sú pre zamestnancov povinné? - Aké druhy previerky sa vykonávajú u zamestnancov pracujúcich v tejto inštitúcii? - Absolvujú zamestnanci odbornú prípravu v oblasti: - Zdravie a bezpečnosť? - Ochranu detí? - Vývoj dieťaťa? - Duševné zdravie? Intelektuálne postihnutie? Autizmus? - Alternatívna a augmentatívna komunikácia (AAC)? - Ľudské práva? - Právne normy/národné politiky? - Manuálna manipulácia? - Osobná starostlivosť o deti? - Práca s kľúčom? - Identifikácia zneužívania? - Vybavovanie sťažností? - Manipulácia s liekmi? - Musia sa zamestnanci zúčastňovať na takýchto školeniach? - Aké záznamy sa vedú o školeniach zamestnancov?

10. ZLODEJSTVO - Ako sa postupuje v prípade, že sa deti nesprávajú dobre? - Aké sú sankcie pre deti, ktoré sa zle správajú? - Ako sa rieši agresivita/zlosť? Aké techniky deeskalácie sa používajú? Aké školenia sa v nich poskytujú? - Aké záznamy sa vedú o incidentoch? - Používajú sa miestnosti na izoláciu/"miestnosť na hanbu"/oddelené miestnosti? Na aké účely? Ako dlho môže byť dieťa v takejto miestnosti umiestnené? Kto o tom rozhoduje? Aké záznamy sa vedú? Môžete mi ich ukázať? - Používajú sa fyzické obmedzenia? (Popruhy, pásy, pracky, laná, reťaze, obmedzovacie postele, obmedzovacie stoličky, klietkové postele - sieťové alebo kovové, putá atď. Ako dlho môže byť dieťa fyzicky obmedzované? Kto o tom rozhoduje? Aké záznamy sa vedú? Môžete mi ich ukázať? - Používajú niekedy zamestnanci na obmedzovanie detí techniky ručnej manipulácie/držania? Môžete

mi vysvetliť, ako sa to robí? - Používajú sa sedatíva? Aké druhy? Na aký účel? Kto o tom rozhoduje? Aké záznamy sa vedú? - Ako sa hlásia prípady izolácie/obmedzenia/sedácie? Komu? Aké sú lehoty? - Ako sa naplňajú emocionálne potreby detí? - Ako sa riešia prípady šikanovania? - Vyskytuje sa tu šikanovanie medzi deťmi? O aký druh šikanovania ide? - Máte zásady proti šikanovaniu? Môžem dostať kópiu? Ako sú deti informované o politike proti šikanovaniu? - Čo sa stane, ak dôjde k bitke medzi deťmi? - Aký je postup, ak vám dieťa povie, že mu bolo ublížené? Od iného dieťaťa? Od zamestnanca? - Aká podpora/rehabilitácia/terapia sa poskytuje deťom, ktoré sa stali obeťami zneužívania? - Vyskytli sa v poslednom čase/za posledných šesť mesiacov/rok nejaké závažné incidenty? - Sú tu nejaké obzvlášť zraniteľné deti? Čo ich robí zraniteľnejšími? Ako zamestnanci reagujú na túto zraniteľnosť? - Aké formy starostlivosti sa poskytujú veľmi malým deťom/deťom s viacnásobným postihnutím/komunikačnými poruchami/poruchami duševného zdravia/autizmom/teenagerom? - Za koľko detí je zodpovedný každý kľúčový pracovník? Koľko času trávia s deťmi? Ako často ich navštevujú?

11. ÚMRTIA A ZÁVÄZNÉ INCIDENTY - Koľko detí zomrelo v tomto zariadení? Za posledný rok/päť rokov? - Aké záznamy sa vedú o úmrtiach/veľmi závažných udalostiach? Príčiny úmrtia/nehody? - Aký je protokol v prípade úmrtia dieťaťa? Kto je informovaný? Polícia? Lekár? Dozorný orgán? - Kam sa odnesie telo dieťaťa? - Aké vyšetrowanie prebieha v prípade úmrtia dieťaťa? Interné/nezávislé? - Kedy je polícia informovaná o úmrtí/vážnych udalostiach? - Ako sú rodiny informované o úmrtiach/vážnych prípadoch? - Ako sú informované ostatné deti, ak dieťa zomrelo? Existuje nejaký pamätník pre deti, ktoré zomreli? Aká podpora sa poskytuje deťom, aby sa vyrovnali so smrťou kamaráta?

12. SOCIÁLNA INKLÚZIA - Ako sú rodiny zapojené do starostlivosti o svoje deti? - Ako sú uľahčené návštevy rodiny/priateľov? - Môžu rodiny získať prístup k finančným prostriedkom na pomoc pri cestovaní za svojimi deťmi? - Ako často deti opúšťajú zariadenie? Môžu navštevovať svoje rodiny? - Ako sú deti pripravované na odchod zo zariadenia? - Ako dlho tu deti zostávajú? Aké je najdlhšie obdobie? - Kde sa deti vzdelávajú? - Existujú programy na prípravu mladých ľudí na samostatný život? - Aké voľnočasové aktivity sú pre deti pripravené? Ako často chodia deti na výlety/prázdniny? Kam? - Ako môžu deti kontaktovať svoje rodiny/priateľov/príbuzných? Ako často môžu používať telefón? Aká podpora je k dispozícii pre deti s poruchami komunikácie? - Ako sa vybavujú listy/osobná korešpondencia?

Rozhovory so ženami so zdravotným postihnutím a zamestnancami pracujúcimi so ženami so zdravotným postihnutím

a) Rozhovory so ženami so zdravotným postihnutím

Upozorňujeme, že niektoré otázky sú relevantné len v prípade, ak žena so zdravotným postihnutím žije v zariadení.

1. DÔSTOJNOSŤ A SÚKROMIE - Je tu pekne? Sú to vaše vlastné šaty? Vybrali ste si ich? Vybrali ste si svoj účes? Máš bezpečné miesto, kde si môžeš odložiť svoje veci? Môžete si zamknúť dvere na toalete? Aký je personál? Kto je váš oblúbený? Prečo? Koho nemáte radi? Prečo? O čom môžete a o čom nemôžete rozhodnúť? Oslávili ste tu svoje posledné narodeniny? Čo je na tom, že ste tu, najlepšie? Čo je najhoršie? Kam môžete ísť, aby ste mali trochu súkromia?

2. UMIESTNENIE V ZARIADENÍ - Prečo tu žijete/využívate túto službu? Ako dlho tu žijete/využívate túto službu? Ste v kontakte s rodinou alebo priateľmi/Máte tu priateľov? Kedy ste sem prišli? Ako ste sa cítili, keď ste sa sem presťahovali/začali využívať túto službu? Kde chcete žiť? Pýtal sa vás niekto, či sem chcete prísť? Viete, kedy odtiaľto odídete/prestanete využívať túto službu?

3. ALTERNATÍVY K INŠTITUCIONALIZÁCI - Máte rodinných príslušníkov/priateľov? Ste s nimi v kontakte? Máte tetu, strýka alebo bratranca? Staral sa o vás niekto iný, keď ste boli dieťa? Ako sa cítite, keď tu žijete/využívate túto službu? Existuje nejaké iné miesto, kde by ste chceli žiť? Akú inú službu si viete predstaviť ako užitočnejšiu pre vás?

4. REKREÁCIA A AKTIVITY - Čo robíte vo voľnom čase? Akým aktivitám sa tu venujete? Máte tu nejaké osobné veci? Zúčastňujete sa aktivít s inými užívateľmi? Môžete mi o nich povedať? Boli ste na výletoch/výjazdoch? Na akom výlete/výlete ste boli naposledy? Máte priateľov mimo tohto zariadenia? Ako často sa s nimi stretávate?

5. PLÁNOVANIE STAROSTLIVOSTI A ÚČASTI - Aké plány sa tu pre vás pripravili? Vysvetlil vám ich niekto? Je to to, čo chcete? S kým môžete o svojich plánoch hovoriť? Zúčastnili ste sa nejakých stretnutí o plánoch do budúcnosti? Hovorí vám personál, keď premýšľa o plánoch? Počúvajú vaše názory? Kto je váš kľúčový pracovník/vedúci prípadu? Máte ho radi? Myslíte si, že vám rozumejú?

6. SEXUÁLNE ZDRAVIE A BEZPEČNOSŤ - Aké informácie/vzdelávanie o vzťahoch a sexe ste tu získali? Aké hygienické výrobky sú vám k dispozícii? - Aké antikoncepčné prostriedky sú k dispozícii? Ako sa k nim môžete dostať súkromne? - Je vám alebo iným ženám poskytovaná antikoncepcia? Ste

informovaná o možnostiach? Je užívanie antikoncepcie povinné? - Vykonáva sa tu sterilizácia? Ako? Na žiadosť dotknutej osoby alebo na podnet iných? - Vykonáva sa tu interrupcia? Ako? Na žiadosť dotknutej osoby alebo na podnet iných? - Máte vy a iné ženy povolené mať osobné vzťahy? - S kým môžete vy a iné ženy hovoriť o vzťahoch a sexe? - Ak žena potrebuje podporu pri kúpaní alebo toalete, poskytuje jej ju mužský alebo ženský personál? Prečo? - Nahlásili ste niekedy sexuálne obťažovanie? Kedy? Proti komu? Komu? Čo sa stalo?

7. FYZICKÁ ZDRAVOTNÁ STAROSTLIVOSŤ A SÚHLAS - Ste zdraví? Kedy ste boli naposledy chorí? Užívate nejaké tablety? Kedy ste boli naposledy u zubára? U očného lekára? Dostali ste injekcie? Súhlasíte s liekmi? Pýtal sa vás niekto na váš názor? Mali ste nejaké operácie? Vysvetlil vám niekto, o čo ide? Rozhodujete o lekárskej liečbe vy, alebo to za vás robí niekto iný?

8. ZNEUŽITIE - Cítite sa tu bezpečne? Cítite sa tu niekedy nebezpečne? Prečo? Bolo vám tu niekedy ublížené? Ako? Čo robia zamestnanci, ak je niekto rozrušený/hnevaný? Stalo sa vám to niekedy? Sú niekde posielané neposlušné osoby? Vyskytuje sa tu šikanovanie? S kým sa môžeš porozprávať, ak sa cítite smutná? Koho tu máte rada? Koho nemáte rada? Prečo? Zažili ste tu niekedy násilie? Alebo niekde inde? Súviselo to s tým, že ste žena?

9. SŤAŽNOSTI - Sťažovali ste sa niekedy? Pomohlo to? Ako sa môžu ľudia sťažovať, ak sa im niečo nepáči? Viete, kde sa nachádza schránka na sťažnosti? Berú sa sťažnosti vážne? Na koho sa môžete obrátiť, ak ste nahnevaní na nejaké rozhodnutie? Máte advokáta?

b) Rozhovory so zamestnancami pracujúcimi so ženami so zdravotným postihnutím

1. UŽÍVATELIA - Koľko užívateľov je v tomto zariadení? Aké je približné percento mužov a žien? Aké je približné percento osôb vo veku a) do 18 rokov, b) 18-65 rokov, c) nad 65 rokov a koľko z týchto osôb je žien? Približne koľko percent užívateľov je zbavených alebo obmedzených v spôsobilosti na právne úkony (pod opatrovníctvom)? Aké percento týchto ľudí tvoria ženy? Kto sú opatrovníci? (napr. rodinní príslušníci, odborný personál, riaditeľ zariadenia)? Aká je priemerná dĺžka pobytu v tomto zariadení? Koľko ľudí opustilo zariadenie za posledných 12 mesiacov? Aké percento z týchto osôb tvorili ženy? Kam odišli?

2. DÔSTOJNOSŤ A SÚKROMIE - Ako sa volá táto žena? Má nejakú prezývku? - Čo mi môžete povedať o tejto žene? - Čo rada robí? Nemá rada? - Kde sú uložené osobné veci tejto ženy? - (Inštitúcie: Môže žena nosiť svoje vlastné oblečenie? - Čo sa stane, ak žena nemá oblečenie alebo osobné veci? - Ako často si môžu ženy dať vyčistiť svoje oblečenie? - Kam môžu ženy ísť, aby mali

súkromie? - Kto môže vstupovať do ženských izieb? - Koľko žien sa delí o jednu izbu? Môžu sa ženy rozhodnúť, s kým chcú byť? Môžu sa ženy rozhodnúť, aké oblečenie si oblečú? - Aké sú pravidlá týkajúce sa kúpania a sprchovania? Niekoľko žien spolu? Spolu s mužmi? - Ako sa oslavujú ženské narodeniny? - Má žena kľúčového pracovníka?)

3. UMIESTNENIE V ZARIADENÍ - Prečo táto žena žije v tomto zariadení? - Aké sú dôvody, že táto žena nemôže žiť v komunite/musí navštevovať toto nebytové zariadenie? - Aké povolenie existuje pre umiestnenie tejto ženy v tomto zariadení? Súdne rozhodnutie? Zmluva? - Podieľala sa žena na svojom umiestnení v tomto zariadení? Bola pri podpise zmluvy/počas (súdneho) konania opýtaná na svoju vôľu a preferencie? - Bola táto žena niekedy pred umiestnením do ústavnej starostlivosti? Aké sú názory ženy na život tu/dochádzku do tohto zariadenia? - Ako často sa prehodnocuje umiestnenie tejto ženy? Kto to robí? Aký bol výsledok posledného preskúmania? - Je táto žena pod dohľadom? Aký typ? Kto je opatrovníkom tejto ženy, ak existuje? - Ako často je opatrovník tejto ženy s ňou v kontakte? Ako?

4. ALTERNATÍVY K INŠTITUCIONALIZÁCI A SEGREGOVANÝM NEREZIDENČNÝM SLUŽBÁM - Aké alternatívy sa zvažovali pred umiestnením ženy? - Sú niektoré zo služieb poskytovaných v tomto zariadení dostupné v komunite? - Aký je postup pri prepúšťaní žien? - Existuje plán pre túto ženu, aby sa vrátila do komunity/nechodila do segregovaného nerezidenčného zariadenia? Môžem to vidieť/príklad? - Ako personál koordinuje činnosť so službami v komunite pri plánovaní prepustenia ženy? - Je veľký dopyt po miestach v tomto zariadení? Prečo?

5. REKREÁCIA A AKTIVITY - Mohli by ste mi povedať, aké programy/aktivity sú k dispozícii pre ženy? - Ako boli tieto aktivity vybrané? - Môže sa týchto aktivít zúčastniť aj muž? Existujú programy/aktivity v rámci zariadenia alebo mimo neho, ktorých sa ženy nemôžu zúčastňovať? Prečo? - Sú k dispozícii počítače? Môžu ženy používať internet? - Aké programy sú k dispozícii pre ženy mimo tohto zariadenia, ktoré organizujete?

6. ÚČASŤ NA PLÁNOVANÍ STAROSTLIVOSTI - Môžete mi priblížiť prístup k plánovaniu starostlivosti, ktorý sa tu používa? - Ako sú ženy zapojené do tohto procesu? - Existuje nejaký rozdiel týkajúci sa tohto, keď ide o mužov? - Ako pravidelne sa prehodnocujú plány starostlivosti o ženy? Kto ich prehodnocuje? Za účasti dotknutej osoby? - Aké sú jednotlivé časti plánu starostlivosti o ženu? - Ktorí odborníci sa podieľajú na poskytovaní starostlivosti a liečbe ženy? - Aké záznamy sa vedú o vôli a preferenciách ženy? Ako sa tieto informácie zisťujú? - Kto je kľúčovým pracovníkom/vedúcim

prípadu ženy? Ako často sa stretávajú so ženou? - Čo sa stane, ak žena nesúhlasí s časťou svojho plánu starostlivosti? Alebo ak chce zmeniť svojho kľúčového pracovníka? - Ako sa riešia sťažnosti žien? Vyskytli sa nejaké sťažnosti? Môžete mi o nich povedať? - Kto posudzuje potreby žien? Ako? - Môžete mi povedať o individuálnych potrebách tejto ženy? Akú podporu dostáva? - Aké sú ciele plánu starostlivosti o túto ženu? Aké sú plány na zvýšenie nezávislosti tejto ženy? - Máte kurzy životných zručností? Varenie, rozpočet, osobná starostlivosť, cestovanie, zdravie, domáce aktivity atď. - Akú podporu dostáva v súvislosti s jej prípravou na samostatný život?

7. SEXUÁLNE ZDRAVIE A BEZPEČNOSŤ - Aké informácie/vzdelávanie sa poskytuje ženám o vzťahoch a sexe? - Aké hygienické výrobky sú k dispozícii pre ženy? - Aké antikoncepčné prostriedky sú k dispozícii? Ako sa k nim môžu ženy dostať súkromne? - Je ženám poskytovaná antikoncepcia? Sú informované o možnostiach? - Vykonáva sa sterilizácia? Ako? Na žiadosť dotknutej osoby alebo na podnet iných? - Vykonáva sa interrupcia? Ako? Na žiadosť dotknutej osoby alebo na podnet iných osôb? - Môžu mať ženy osobné vzťahy? - S kým môžu ženy hovoriť o vzťahoch a sexe? - Ako zabezpečujete, aby nemohlo dôjsť k sexuálnemu zneužívaniu zo strany personálu a iných užívateľov počas každodennej hygieny? - Ako riešite obvinenia zo sexuálneho obťažovania, ktoré vzniesli ženy? - Vyskytli sa sťažnosti na sexuálne obťažovanie? Na personál? Proti iným užívateľom? Čo sa stalo? - Aké školenia sa poskytujú zamestnancom o zaobchádzaní so sexuálnym zdravím a bezpečnosťou?

8. FYZICKÁ ZDRAVOTNÁ STAROSTLIVOSŤ A SÚHLAS - Ako často navštevujú ženy lekára? Zubným lekárom? Optikom? - Aké očkovania absolvujú ženy? Ako sa žiada ich súhlas? Môžete mi ukázať záznamy? - Povedzte mi, prosím, aký je protokol, ak žena ochorí alebo sa jej stane úraz. - Aký zdravotnícky personál navštevuje zariadenie? Ako často? - Aký súhlas sa žiada a ako, ak žena potrebuje lekárske ošetrovanie? Vyžaduje sa jej súhlas? Ako sa to líši, ak je žena umiestnená pod opatrovníctvo? - Aké lieky sa poskytujú tejto žene? Aký je dôvod poskytovania tohto lieku? - Čo sa stane, keď sa žena rozhodne neužívať lieky/nesúhlasiť s liečbou/operáciou? - Kto predpisuje lieky a liečbu? Aké záznamy sa o nich vedú? - Aké zdravotné informácie sú ženám k dispozícii? - Ako sa postupuje pri infekčných ochoreniach? Vyskytli sa nejaké epidémie infekčných chorôb? - Aký personál je vyškolený v poskytovaní prvej pomoci? Čo zahŕňa toto školenie? - Aké materiály prvej pomoci sú v tomto zariadení k dispozícii? Kde presne? - Aké záznamy sa vedú o ochoreniach, nehodách alebo úrazoch? Môžem do nich nahliadnuť? - Kde sa uchováávajú lieky? Kto má prístup k liekom? Môžem

vidieť karty liekov? - Ako sa dokumentuje súhlas alebo odmietnutie liečby zo strany ženy? Môžem dostať príklad používaného formulára?

9. SŤAŽNOSTI - Ako môžu užívatelia podávať sťažnosti? Koľko z nich sú ženy? - Existuje schránka na sťažnosti? Môžem vidieť príklad formulára na podávanie sťažností? - Vedú sa záznamy o sťažnostiach v kartotéke užívateľov? - Aké záznamy sa vedú o sťažnostiach? Môžem vidieť denník sťažností? - Ako sa prešetrujú sťažnosti užívateľov? - Aká pomoc je k dispozícii užívateľom, ktorí sa chcú sťažovať? - Aké podporné opatrenia sú k dispozícii pre ženy so zdravotným postihnutím, ak sa chcú sťažovať? - Je pre užívateľky k dispozícii nezávislý obhajca/poradenstvo? - Čo sa stane, ak užívateľka nesúhlasí s rozhodnutím, ktoré prijal jej kľúčový pracovník/opatrovateľ/pracovník/riaditeľ zariadenia? Môžu sa odvolať? - Ako sa riešia sťažnosti citlivej alebo závažnej povahy? - Koľko sťažností od užívateľov bolo prijatých za posledných šesť mesiacov/rok? Koľko z nich bolo prijatých od žien? Aké štatistiky sú k dispozícii? Ako sa sťažnosti kategorizujú?

10. ŠKOLENIE ZAMESTNANCOV - Aké formy školenia sú pre zamestnancov povinné? - Aké druhy previerok sa vykonávajú u zamestnancov pracujúcich v tomto zariadení? - Absolvuje personál školenie v oblasti: - Zdravie a bezpečnosť? - Duševné zdravie? Intelektuálne postihnutie? Autizmus? - Alternatívna a augmentatívna komunikácia (AAC)? - Ľudské práva? - Právne normy/národné politiky? - Manuálna manipulácia? - Osobná starostlivosť o ženy? - Kľúčová práca? - Identifikácia zneužívania? - Vybavovanie sťažností? - Manipulácia s liekmi? - Musí sa personál zúčastniť na takomto školení? - Aké záznamy sa vedú o školeniach zamestnancov?

11. ZNEUŽÍVANIE - Aké zneužívanie a násilie tu ženy zažívajú a aké násilie je špecifické pre zariadenia/segregované nerezidenčné služby? - Čo tu ženy robia, aby sa vyrovnali so zneužívaním a násilím? - Čo sa stalo, keď sa presťahovali z inštitúcie/opustili segregovanú nerezidenčnú službu? - Ako ovplyvňujú skúsenosti žien ich možnosti žiť v komunite? - Čo by im pomohlo vyrovnať sa s týmito traumami? - Ako sa zaobchádza so ženami, ak sa nesprávajú slušne? Ako sa tento proces líši v prípade mužov? Čo sa považuje za nevhodné správanie? - Aké sú sankcie pre ženy, ktoré sa nesprávajú dobre? - Ako sa rieši agresivita/hnev? Aké techniky deeskalácie sa používajú? Aké školenia sa v nich poskytujú? - Aké záznamy sa vedú o incidentoch? - Používajú sa miestnosti na izoláciu/"miestnosť na hanbu"/oddelené miestnosti? Na aké účely? Ako dlho môže byť žena v takejto miestnosti umiestnená? Kto o tom rozhoduje? Aké záznamy sa vedú? Môžete mi ich ukázať? V čom je tento proces odlišný pre mužov? - Používajú sa fyzické obmedzenia? (Popruhy, opasky, pracký, laná, reťaze, lôžka na spútanie, kreslá na spútanie, klietkové lôžka - sieťové alebo kovové, putá atď.).

Ako dlho môže byť žena fyzicky obmedzovaná a ako sa to líši od mužov? Kto o tom rozhoduje? Aké záznamy sa vedú? Môžete mi ich ukázať? - Používa niekedy personál na obmedzovanie žien techniky ručnej manipulácie/držania? Môžete mi vysvetliť, ako sa to robí? - Používajú sa sedatíva? Aké druhy? Na aký účel? Kto o tom rozhoduje? Aké záznamy sa vedú? - Ako sa hlásia prípady izolácie/obmedzenia/sedácie? Komu? Aké sú lehoty? - Ako sa naplňajú emocionálne potreby žien? - Ako sa riešia prípady šikanovania? - Vyskytuje sa tu šikanovanie medzi užívateľmi? Aké druhy šikanovania? - Máte politiku proti šikanovaniu? Môžem dostať kópiu? Ako sú ženy informované o politike proti šikanovaniu? - Čo sa stane, ak dôjde k bitke medzi užívateľmi? - Aký je postup, ak vám žena oznámi, že jej bolo ublížené? Inou užívateľkou? Členom personálu? - Aká podpora/rehabilitácia/terapia sa poskytuje ženám, ktoré sa stali obeťami zneužívania? - Vyskytli sa v poslednom čase/za posledných šesť mesiacov/rok nejaké závažné incidenty? - Sú tu nejaké ženy, ktoré sú v obzvlášť zraniteľnej situácii? Čo robí ich situáciu zraniteľnou? Ako personál reaguje na túto zraniteľnosť? - Aké formy starostlivosti/ošetrovania sa poskytujú ženám s viacnásobným postihnutím/komunikačnými poruchami/poruchami duševného zdravia/autizmom? - Za koľko užívateľiek je zodpovedný každý kľúčový pracovník? Koľko času trávia s užívateľkami? Ako často sa s nimi stretávajú? Môžu mať aj užívateľov a užívateľky?

12. ÚMRTIA A VÁŽNE INCIDENTY - Koľko užívateľov zomrelo v tejto inštitúcii? Koľko z nich sú ženy? Za posledný rok/päť rokov? - Aké záznamy sa vedú o úmrtiach/veľmi závažných incidentoch? Príčiny úmrtia/nehody? - Aký je protokol v prípade úmrtia užívateľa? Kto je informovaný? Polícia? Lekár? Dozorný orgán? - Kam sa odnesie telo užívateľa? - Aké vyšetovanie sa uskutoční v prípade úmrtia užívateľa? Interné/nezávislé? - Kedy je polícia informovaná o úmrtiach/vážnych prípadoch? - Ako sú rodiny informované o úmrtiach/vážnych incidentoch? - Ako sú ostatní užívatelia informovaní, ak užívateľ zomrel? Existuje nejaký pamätník pre užívateľov, ktorí zomreli? Aká podpora sa poskytuje užívateľom, aby sa vyrovnali so smrťou priateľa?

13. SOCIÁLNA INKLÚZIA - Ako často ženy opúšťajú inštitúciu/navštevujú zariadenie? Ako sú ženy pripravované na opustenie inštitúcie/ukončenie využívania segregovaných nerezidenčných služieb? V čom sa táto príprava líši od prípravy mužov? Ako dlho ženy zostávajú tu? Aké je najdlhšie obdobie? Existujú programy na prípravu mladých ľudí na samostatný život? Aká podpora je k dispozícii pre ženy s komunikačnými obmedzeniami?

Príklady ďalších monitorovacích nástrojov

- **WHO QUALITY RIGHTS TOOL KIT** - nástroj pre hodnotenie kvality služieb v zariadeniach zdravotných a sociálnych služieb:
https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/70927/9789241548410_eng.pdf?sequence=3
- **ITHACA TOOLKIT** – nástroj pre monitorovanie ľudských práv a všeobecnej zdravotnej starostlivosti v zariadeniach zdravotných a sociálnych služieb:
https://www.mdac.org/sites/mdac.info/files/ithaca_toolkit_english.pdf
- **CHARM TOOLKIT** - nástroj pre monitorovanie a odstraňovanie porušovania ľudských práv detí:
https://mdac.org/sites/mdac.info/files/charm_en.pdf
- **ISTANBULSKÝ PROTOKOL** - manuál na efektívne vyšetrovanie a dokumentáciu mučenia a iného krutého, neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania alebo trestania:
https://www.ohchr.org/sites/default/files/documents/publications/2022-06-29/Istanbul-Protocol_Rev2_EN.pdf

INFORMAČNÝ LETÁK K MONITOROVANIU

Tento leták je určený ženám a deťom s postihnutím,
ich rodinám,
a pracovníkom, ktorí ich podporujú.

Čo je to monitorovanie?

Monitorovanie je ako kontrola
aby sme sa uistili, že je všetko v poriadku.
Ide o to, aby sme videli,
či zariadenie, ktoré sa stará o ľudí s postihnutím,
dodržiava pravidlá
a poskytuje im najlepšiu možnú podporu.

Čo monitorujeme?

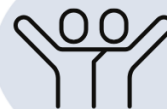
- **Rodinný život:**

Chceme zistiť, či sa rodiny cítia zapojené
a podporované v starostlivosti o svojho blízkeho.

- **Vzťahy a pocity:**

Chceme zistiť, či môžu ľudia s postihnutím
hovoriť o svojich citoch, priateľstvách,
a možno aj o láske
(bezpečným a vhodným spôsobom).

- **Vzdelávanie a práca:**

Chceme zistiť, či majú ľudia s postihnutím
možnosť naučiť sa nové veci
a mať plnohodnotnú prácu.

- **Zábava a aktivity:**

Chceme zistiť, ako môžu klienti tráviť voľný čas, aby sa mohol zabaviť každý.

- **Bezpečnosť a ohľaduplnosť personálu:**

Chceme zistiť, či je tu dostatok zamestnancov ktorí sú dobre vyškolení a milí.

Chceme sa tiež uistiť, že sa všetci cítia bezpečne.

- **Život v komunite:**

Chceme zistiť, či majú ľudia s postihnutím možnosť žiť samostatne alebo s vhodnou podporou, ak si to želajú.

Ako môžete pomôcť vy?

Porozprávajte sa s ľuďmi, ktorí monitoring robia!

Zaujímajú ich vaše názory a skúsenosti.

Povedzte im, čo funguje dobre.

Dajte im vedieť, ak je niečo, čo by sa podľa vás dalo zlepšiť.

Spoločne,

môžeme dosiahnuť, aby sa všetci cítili bezpečne, podporovaní a šťastní!

KONTAKT

Denisa Kramářová

Fórum pre ľudské práva

kramarova@forumhr.eu

Lucka Cangárová

Fórum pre ľudské práva

cangarova@forumhr.eu